Голос України

Влада — Радам!

Газета Верховної Ради України ◇ 246 ◆ Вівторок, 24 грудня 1991 року ◆ Ціна 30 коп. (Передплатникам 10 коп.).

2 Документи про створення співдружності незалежних Держав **3**

14

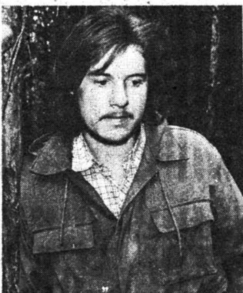
Іван ЗАЄЦЬ:

Виходжу з ініціативою створення асоціації держав Балто-Чорноморської смуги і побудови з цією метою трансնаціональної траси Скандинавія — Україна — Близький Схід. Тобто я закликаю відродити ідею наших пращурів — ідею дороги із варягів у греки.

СОЮЗ УКРАЇНОК

20—21 грудня нинішнього року в Києві відбувався установчий з'їзд Союзу Українок. На з'їзд організації, яка ще донедавна називалася офіційними особами «націоналістичною», зібралися представниці прекрасної статі з Полтавської, Донецької, Рівненської, Миколаївської, Житомирської, Запорізької та інших областей України. Загалом же в роботі з'їзду взяли участь 376 делегаток від більш як 6000 членкинь Союзу. Головою Союзу Українок обрано пані Атену Пашко. Ухвалено Статут організації.

У НАСТУПНОМУ НОМЕРІ

«СТАЛКЕР» АТОМНОЇ ЗОНИ

Молодший сержант Андрій Овдій дезертирував з армії, пробрався в Чорнобильську зону, викопав землянку і більше року жив неподалік зруйнованого атомного реактора.

МАНІФЕСТАЦІЯ протесту у зв'язку зі створенням СНД відбулася в Москві. Перед кількома тисячами демонстрантів, багато з яких тримали в руках червоні прапори, портрети Леніна та Сталіна, виступили, зокрема, Алксніс і Жириновський. Вони звинуватили Горбачова та Єльцина в розвалі Радянського Союзу, падінні рівня життя.

Я НЕ ДУМАЮ залишати світ політики. Хоча ще не вирішив, чим займатимусь у майбутньому,— сказав у інтерв'ю американській телекомпанії Сі-бі-ес Михайло Горбачов. За словами радянського президента, він вже отримав запрошення викладати за кордоном, але відхилив його.

У ХМЕЛЬНИЦЬКУ 23 грудня проведено перший у подільському краї міжнаціональний конгрес. З доповіддю «Історичні аспекти формування багатонаціональності на Хмельниччині і деякі питання національного розвитку в умовах становлення незалежності України» виступив професор, ректор Кам'янець-Подільського педагогічного інституту імені В. П. Затонського А. О. Копилов. В її обговоренні взяли участь представники різних національно-етнічних груп, що живуть на Хмельниччині.

У ЦЕНТРАЛЬНІЙ ВИБОРЧІЙ КОМІСІЇ ПО ВИБОРАХ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ

У зв'язку з припиненням, відповідно до ст. 2 Закону Української РСР «Про Президента Української РСР» повноважень народного депутата України Кравчука Л. М., який обраний Президентом України і вступив на цю посаду, Центральна виборча комісія на підставі статей 22 і 56 Закону Української РСР «Про Президента Української РСР» повноважень РСР» призначила вибори народного депутата України від Ямпільського виборчого округу № 39, Вінницька область, (замість вибулого) на неділю, 1 березня 1992 року.

ЧАС ЗАСВІДЧИТЬ

«Принцип довіри повинен запанувати у новій співдружності незалежних Держав. Для цього тепер є всі умови»,— заявив голова парламенту Беларусі Шушкевич. Щодо ядерної зброї, наголосив він, то світ може не хвилюватися. Хоча ядерна кнопка передається президентові Єльцину, однак натиснути її він зможе тільки за згодою керівників Беларусі, Казахстану та України.

У ТБІЛІСІ ЛЛЄТЬСЯ КРОВ

Опозиційні сили продовжують облогу будівлі уряду Грузії. Протягом останніх днів противники президента Гамсахурдіа декілька раз штурмували її із застосуванням важкої артилерії та мінометів. У розташованому поряд Будинку художника розпочалася пожежа. Після невдалих переговорів атаки опозиції відновилися. За останніми повідомленнями, 17 чоловік вбито і 80 поранено. Загони атакуючих вимагають відставки президента Грузії. Йому запропоновано залишити межі республіки через чорноморський порт Батумі. Гамсахурдіа перебуває всередині будинку і заявив, що здаватися не збирається. Війська Закавказького військового округу у збройних сутичках участі не беруть.

Коли верстався номер

В інтерв'ю кореспондентові ТАРС лідер опозиції Грузії, колишній Прем'єр-міністр Тенгіз Сігуа сказав:

— Наші вимоги незмінні — відставка президента Звіада Гамсахурдіа. І вчора під час переговорів з протиборствуючою стороною був момент, коли вона, як мені здається, схилилась було до задоволення цієї вимоги. Однак, конкретної відповіді немає досі.

Лідер опозиції особливо підкреслив, що всі ініціативи щодо проведення переговорів виходять від них. Однак команда президента не поспішає використати можливості для припинення кровопролиття.

— Зараз між протиборствуючими сторонами встановилась відносна рівновага,— завершив він своє коротке інтерв'ю.

...Штаб-квартиру опозиційних сил кореспондент ТАРС залишав перебіжками. Під ногами хрустіли осколки вибитого вибухами вітринного скла, дзеніли стріляні автоматні гільзи. Війна в центрі древнього Тбілісі триває.

10

МОВЧИ, ФЕМІДО, П'ЯТА ВЛАДА ЙДЕ

На щастя, минули ті часи, коли преса була придворною, слухняною. Ми вже рівняємося на цивілізований світ, де четверта влада, тобто преса, не дуже толерує першій. Щоправда, вона ніколи не претендує на її роль і місце, бо кожному своє.

ЯКЩО ВИ БАЖАЄТЕ ЧИТАТИ НАШУ ГАЗЕТУ З ЛЮТОГО 1992 РОКУ, ПОСПІШАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТИТИ ЇЇ ДО 12 СІЧНЯ НАСТУПНОГО РОКУ. ІНДЕКС УКРАЇНСЬКОГО ВИДАННЯ — 60955, РОСІЙСЬКОГО — 60997.

ГОЛОС України

Засновник — Верховна Рада України

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
252047
Київ, вул. Нестерова, 4

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

Приймальня — 446-92-11
Відповідальний секретар — 446-72-63
Завідуючий корсіткою 441-84-42, 224-72-54 (телефакс).

ВІДДІЛИ:
парламентський — 441-84-52, 441-85-64,
листів — 441-29-61,
економіки — 441-88-07,
аграрний — 441-86-18,
міжнародний — 446-91-20,
партій і рухів — 441-82-05,
охорони здоров'я — 441-88-06,
соціальних питань — 441-88-05,
екології — 441-88-59,
культури — 441-86-44,
спорту — 441-88-08,
інформаційний — 446-61-13, 441-86-20,
історії України — 441-88-62;
військових питань — 441-88-52,
реклами — 441-89-44,
бухгалтерія — 441-84-00.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Індекс 60955

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень. Сьогодні на 16 сторінках.

ПРОТОКОЛ

ДО УГОДИ ПРО СТВОРЕННЯ СПІВДРУЖНОСТІ НЕЗАЛЕЖНИХ ДЕРЖАВ, ПІДПИСАНОЇ 8 ГРУДНЯ 1991 РОКУ В м. МІНСЬКУ РЕСПУБЛІКОЮ БЄЛАРУСЬ, РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ (РРФСР), УКРАЇНОЮ

Азербайджанська Республіка, Республіка Вірменія, Республіка Бєларусь, Республіка Казахстан, Республіка Киргизстан, Республіка Молдова, Російська Федерація (РРФСР), Республіка Таджикистан, Туркменистан, Республіка Узбекистан і Україна на рівноправних засадах і як високі договірні сторони утворюють співдружність незалежних Держав.

Угода про створення співдружності незалежних Держав набирає чинності для кожної з високих договірних сторін з моменту її ратифікації.

На основі Угоди про створення співдружності незалежних Держав і з урахуванням застережень, зроблених при її ратифікації, будуть вироблені документи, що регламентуватимуть співробітництво в рамках співдружності.

Цей Протокол є складовою частиною Угоди про створення співдружності незалежних Держав.

Складено в м. Алма-Аті 21 грудня 1991 року в одному примірнику азербайджанською, вірменською, білоруською, казахською, киргизькою, молдавською, російською, таджицькою, туркменською, узбецькою і українською мовами. Всі тексти мають однакову силу. Автентичний примірник зберігається в архіві уряду Республіки Бєларусь, який надішле високим договірним сторонам засвідчену копію цього Протоколу.

За Азербайджанську Республіку
А. Муталібов

За Республіку Казахстан
Н. Назарбаєв

За Російську Федерацію (РРФСР)
Б. Єльцин

За Республіку Узбекистан
І. Карімов

За Республіку Вірменія
Л. Тер-Петросян

За Республіку Киргизстан
А. Акаєв

За Республіку Таджикистан
Р. Набієв

За Україну
Л. Кравчук

За Республіку Бєларусь
С. Шушкевич

За Республіку Молдова
М. Снєгур

За Туркменистан
С. Ніязов

Алма-Ата, 21 грудня 1991 року.

АЛМА-АТИНСЬКА ДЕКЛАРАЦІЯ

Незалежні держави — Азербайджанська Республіка, Республіка Вірменія, Республіка Бєларусь, Республіка Казахстан, Республіка Киргизстан, Республіка Молдова, Російська Федерація (РРФСР), Республіка Таджикистан, Туркменистан, Республіка Узбекистан і Україна,

прагнучи побудувати демократичні правові держави, відносини між якими розвиватимуться на основі взаємного визнання і поважання державного суверенітету та суверенної рівності, невід'ємного права на самовизначення, принципів рівноправності і невтручання у внутрішні справи, відмови від застосування сили і погрози силою, економічних та будь-яких інших методів тиску, мирного врегулювання спорів, поважання прав і свобод людини, включаючи права національних меншостей, сумлінного виконання зобов'язань та інших загальновизнаних принципів і норм міжнародного права;

визнаючи і поважаючи територіальну цілісність одне одного і непорушність існуючих кордонів;

вважаючи, що зміцнення відносин дружби, добросусідства і взаємовигідного співробітництва, які мають глибоке історичне коріння, відповідає корінним інтересам народів і служить справі миру та безпеки;

усвідомлюючи свою відповідальність за збереження громадянського миру і міжнаціональної злагоди;

будучи відданими цілям і принципам Угоди про створення співдружності незалежних Держав,

заявляють про таке:

взаємодія учасників співдружності здійснюватиметься на принципі рівноправності через координуючі інститути, які формуються на паритетній основі і діють у порядку, що визначається угодами між учасниками співдружності, яка не є ні державою, ні наддержавним утворенням.

З метою гарантування міжнародної стратегічної стабільності та безпеки буде збережено об'єднане командування військово-стратегічними силами і єдиний контроль над ядерною зброєю; сторони поважатимуть прагнення одне одного до досягнення статусу без'ядерної і (або) нейтральної держави.

Співдружність незалежних Держав відкрита за згодою всіх її учасників для приєднання до неї держав-членів колишнього Союзу РСР, а також інших держав, які поділяють цілі і принципи співдружності.

Підтверджується відданість співробітництву у формуванні і розвитку спільного економічного простору, загальноєвропейського і євразійського ринків.

З утворенням співдружності незалежних Держав Союз Радянських Соціалістичних Республік припиняє своє існування.

Держави — учасниці співдружності гарантують відповідно до своїх конституційних процедур виконання міжнародних зобов'язань, що випливають з договорів і угод колишнього Союзу РСР.

Держави — учасниці співдружності зобов'язуються неухильно додержувати принципів цієї Декларації.

За Азербайджанську Республіку
А. Муталібов

За Республіку Казахстан
Н. Назарбаєв

За Російську Федерацію (РРФСР)
Б. Єльцин

За Республіку Узбекистан
І. Карімов

За Республіку Вірменія
Л. Тер-Петросян

За Республіку Киргизстан
А. Акаєв

За Республіку Таджикистан
Р. Набієв

За Україну
Л. Кравчук

За Республіку Бєларусь
С. Шушкевич

За Республіку Молдова
М. Снєгур

За Туркменистан
С. Ніязов

Алма-Ата, 21 грудня 1991 року.

РІШЕННЯ

РАДИ ГЛАВ ДЕРЖАВ СПІВДРУЖНОСТІ НЕЗАЛЕЖНИХ ДЕРЖАВ

Держави — учасниці співдружності, посилаючись на статтю 12 Угоди про створення співдружності незалежних Держав,

виходячи з наміру кожної держави виконувати зобов'язання за Статутом ООН і брати участь у роботі цієї організації як повноправні члени,

враховуючи, що першими членами ООН були Республіка Бєларусь, СРСР і Україна,

висловлюючи задоволення тим, що Республіка Бєларусь і Україна продовжують брати участь в ООН як суверенні незалежні держави, будучи сповненими рішучості сприяти зміцненню міжнародного миру та безпеки на основі Статуту ООН в інтересах своїх народів і всього міжнародного співтовариства,

вирішили:

1. Держави співдружності підтримують Росію в тому, щоб вона продовжила членство СРСР в ООН, включаючи постійне членство в Раді Безпеки, та інших міжнародних організаціях.

2. Республіка Бєларусь, РРФСР, Україна підтримають інші держави співдружності в розв'язанні питань їх повноправного членства в ООН та інших міжнародних організаціях.

Складено м. Алма-Аті 21 грудня 1991 року в одному примірнику азербайджанською, вірменською, білоруською, казахською, киргизькою, молдавською, російською, таджицькою, туркменською, узбецькою і українською мовами. Всі тексти мають однакову силу. Автентичний примірник зберігається в архіві уряду Республіки Бєларусь, який надішле високим договірним сторонам засвідчену копію цього протоколу.

За Азербайджанську Республіку
А. Муталібов

За Республіку Казахстан
Н. Назарбаєв

За Російську Федерацію (РРФСР)
Б. Єльцин

За Республіку Узбекистан
І. Карімов

За Республіку Вірменія
Л. Тер-Петросян

За Республіку Киргизстан
А. Акаєв

За Республіку Таджикистан
Р. Набієв

За Україну
Л. Кравчук

За Республіку Бєларусь
С. Шушкевич

За Республіку Молдова
М. Снєгур

За Туркменистан
С. Ніязов

Алма-Ата, 21 грудня 1991 року.

УГОДА

Про координаційні інститути співдружності незалежних Держав

1. Для вирішення питань, пов'язаних з координацією діяльності держав співдружності у сфері спільних інтересів, створити найвищий орган співдружності — «Раду глав держав», а також «Раду глав урядів».

2. Доручити повноважним представникам держав співдружності внести до 30 грудня 1991 року на розгляд Ради глав держав пропозиції про ліквідацію структур колишнього Союзу РСР, а також про координаційні інститути співдружності.

За Азербайджанську Республіку
А. Муталібов

За Республіку Казахстан
Н. Назарбаєв

За Російську Федерацію (РРФСР)
Б. Єльцин

За Республіку Узбекистан
І. Карімов

За Республіку Вірменія
Л. Тер-Петросян

За Республіку Киргизстан
А. Акаєв

За Республіку Таджикистан
Р. Набієв

За Україну
Л. Кравчук

За Республіку Беларусь
С. Шушкевич

За Республіку Молдова
М. Снегур

За Туркменистан
С. Ніязов

Алма-Ата, 21 грудня 1991 року.

ПРОТОКОЛ

Наради глав незалежних Держав

Виходячи із закріпленого в Угоді про створення співдружності незалежних Держав і в Алма-Атинській Декларації положення про збереження під об'єднаним командуванням спільного воєнно-стратегічного простору і єдиного контролю над ядерною зброєю, високі договірні сторони погодилися про таке:

до вирішення питання про реформування збройних сил доручити командування збройними силами маршалу Шапошникову Є. І.

Пропозиції з цього питання внести до 30 грудня 1991 р. на розгляд глав держав.

За Азербайджанську Республіку
А. Муталібов

За Республіку Казахстан
Н. Назарбаєв

За Російську Федерацію (РРФСР)
Б. Єльцин

За Республіку Узбекистан
І. Карімов

За Республіку Вірменія
Л. Тер-Петросян

За Республіку Киргизстан
А. Акаєв

За Республіку Таджикистан
Р. Набієв

За Україну
Л. Кравчук

За Республіку Беларусь
С. Шушкевич

За Республіку Молдова
М. Снегур

За Туркменистан
С. Ніязов

Алма-Ата, 21 грудня 1991 року.

УГОДА

Про спільні заходи щодо ядерної зброї

Республіка Беларусь, Республіка Казахстан, Російська Федерація (РРФСР) і Україна, які іменуються далі «держави-учасниці», підтверджуючи свою відданість нерозповсюдженню ядерної зброї, прагнучи до ліквідації всіх ядерних озброєнь, бажаючи сприяти зміцненню міжнародної стабільності, погодилися з таким:

Стаття 1.

Ядерні озброєння, що входять до складу Об'єднаних стратегічних збройних сил, гарантують колективну безпеку всіх учасників співдружності незалежних Держав.

Стаття 2.

Держави-учасниці цієї Угоди підтверджують зобов'язання про незастосування ядерної зброї першим.

Стаття 3.

Держави-учасниці цієї Угоди спільно виробляють політику в ядерних питаннях.

Стаття 4.

До повної ліквідації ядерної зброї на територіях республіки Беларусь і України рішення про необхідність її застосування приймається за погодженням з главами держав-учасниць Угоди Президентом РРФСР на основі процедур, розроблених спільно державами-учасницями.

Стаття 5.

1. Республіка Беларусь, Україна зобов'язуються приєднатися до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї 1968 року як неядерні держави і укласти з МАГАТЕ відповідну угоду про гарантії.

2. Держави-учасниці цієї Угоди зобов'язуються не передавати будь-кому ядерної зброї чи інші ядерні вибухові пристрої і технології а також контроль над такими ядерними і вибуховими пристроями, ні прямо, ні непрямо; так само як ні в якому разі не допомагати, не заохочувати і не спонукати будь-яку державу, що не має ядерної зброї, до виробництва чи до придбання будь-яким іншим способом ядерної зброї або інших ядерних вибухових пристроїв, а також контроль над такою зброєю чи вибуховими пристроями.

3. Положення пункту 2 цієї статті не перешкоджають переміщенню ядерної зброї з території Республіки Беларусь, Республіки Казахстан і України на територію РРФСР з метою її знищення.

Стаття 6.

Держави-учасниці цієї Угоди відповідно до міжнародного договору сприятимуть ліквідації ядерної зброї. До 1 липня 1992 року Республіка Беларусь, Республіка Казахстан і Україна забезпечать вивезення тактичної ядерної зброї на центральні передзаводські бази для її розукомплектування під спільним контролем.

Стаття 7.

Уряди Республіки Беларусь, Республіки Казахстан, Російської Федерації (РРФСР), України зобов'язуються подати договір щодо СНД на ратифікацію у Верховні Ради своїх держав.

Стаття 8.

Ця Угода підлягає ратифікації. Вона набере чинності на 30-й день після здачі всіх ратифікаційних грамот на зберігання урядові РРФСР.

Складено в м. Алма-Аті в одному автентичному примірнику, білоруською, казахською, російською і українською мовами, причому всі тексти мають однакову силу.

За Республіку Беларусь
С. Шушкевич

За Республіку Казахстан
Н. Назарбаєв

За Російську Федерацію
Б. Єльцин

За Україну
Л. Кравчук

ПІДСУМКИ АЛМА-АТИНСЬКОЇ ЗУСТРІЧІ

Підписанням надзвичайно важливих документів завершилася зустріч в Алма-Аті керівників 11 незалежних держав. З утворенням співдружності незалежних Держав, Союз Радянських Соціалістичних Республік припинив своє існування.

Коментуючи підсумки зустрічі, Президент України Л. М. Кравчук підкреслив, що співдружність незалежних Держав не є державою. Побоювання людей, що ми вступили в якийсь новий союз з якимось центром, безпідставні. Всі відносини між незалежними Державами розвиватимуться на основі взаємного визнання і на принципі рівноправності. Ніякого центру, який би керував республіками колишнього Союзу РСР, не буде. А для вирішення питань, пов'язаних з координацією діяльності держав співдружності у сфері спільних інтересів, буде створено «Раду глав держав» і «Раду глав урядів». І жодна незалежна держава не має права втручатись у справи іншої.

У співдружності незалежних Держав немає старших, немає молодших. У всіх — однакові права. Але, на думку Л. М. Кравчука, потрібен буде час для деяких керівників, щоб вони звиклися з думкою: жити можна без центру.

Президент України підтвердив, що місцем, де вирішуватимуться спільні питання, залишається Мінськ. Вже наступна зустріч відбудеться 30 грудня в Мінську. Ця зустріч — дуже важлива. Зараз дехто намагається нав'язати Україні свою точку зору і наполягає на тому, щоб усі збройні сили були під єдиним командуванням. З цим ми ніколи не погодимося, підкреслив Л. М. Кравчук. Єдине командування може поширюватися тільки на стратегічні війська. Збройні сили України і надалі залишаться під командуванням міністра оборони України і Президента України, в цьому ніхто не повинен сумніватися.

На думку Л. М. Кравчука, при підготовці документів співдружності найгостріші питання виникли навколо військових і ядерних проблем. Це дуже гостра і важлива тема не тільки для нас, а й для всього світу. Але результати домовленостей вселяють впевненість у майбутньому, віру в те, що ядерна зброя до її повної ліквідації буде під надійним контролем.

Дорога, яку ми обрали, сказав далі Л. М. Кравчук, буде складною і важкою. Адже досі ми жили в тій системі, коли все робилося для одного центру. Все ділили в Москві, не питаючи нашої думки. А тепер ми стали на дорогу, коли самі вирішуватимемо, що нам робити. Потенціал, працьовитість людей, багатство землі дадуть нам можливість стати багатою і цивілізованою країною. Звичайно, будуть важкі дні. Вже завтра — не настане рай. Для цього доведеться багато попрацювати.

На зустрічі в Алма-Аті не порушувались економічні питання. Глави урядів обговорять їх 30 грудня.

Створення співдружності не означає співробітництва тільки між державами співдружності, підкреслив Президент України. Ми шукатимемо регіони для співробітництва на Сході, Близькому Сході, на Заході. Ми не можемо замкнутися тільки у співдружності, ми виходитимемо на розвиток широких відносин з усіма країнами світу. Це не забороняється. Кожна держава співдружності має право вступати у відносини і з іншими державами. Це — нормальний процес.

Віктор ДЕМИДЕНКО,
спец. кор. Укрінформ.

ЗАЯВА ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ Л. М. КРАВЧУКА З ПРИВОДУ ПОДІЙ У ГРУЗІЇ

З тривогою і болем сприйняв повідомлення про спалах збройного протистояння в Грузії, з народом якої Україну єднають відносини давньої дружби і взаємної поваги. У державі з багатовіковими демократичними та гуманістичними традиціями знову ллється кров, розпалюється недовіра і ворожнеча, руйнуються ідеали, заради яких народ Грузії відстояв свою незалежність.

Конфлікт набуває все загрозливішого характеру — завдається шкоди народу і країні в очах міжнародного співтовариства.

Україна неодноразово заявляла і заявляє, що не існує виправдання застосуванню збройної сили у вирішенні політичних і національних проблем. Неможливо побудувати правове суспільство, нехтуючи правами особи, вдаючись до кровопролиття і знедолення людей, ставлячи під загрозу процес демократизації суспільства.

Звертаюсь до сторін у конфлікті із закликом виявити політичну зрілість і здоровий глузд, якнайшвидше покласти край намаганням вирішувати політичні та національні проблеми негідними силовими засобами, припинити збройну боротьбу і негайно сісти за стіл переговорів.

Впевнений, що альтернативи мирному і цивілізованому вирішенню існуючих у Грузії проблем немає. Вірю у мудрість і розважливість грузинського народу, реалізм і почуття відповідальності її політичних діячів, від яких залежить торжество прогресивних незалежною Грузією демократичних принципів.

Україна ставиться до біди грузинського народу як до своєї власної і готова запропонувати своє посередництво або добрі послуги для досягнення мирного політичного врегулювання, відновлення громадянського спокою та міжнаціональної злагоди на грузинській землі.

Президент України Л. М. КРАВЧУК

ЕКОНОМІКА ЗАМІСТЬ МІТИНГІВ

З прес-конференції Голови Верховної Ради України Івана Плюща для українських та зарубіжних журналістів

Виступаючи перед представниками засобів масової інформації після пленарного засідання минулої п'ятниці, Іван Степанович підкреслив, що четверта сесія Верховної Ради України була надзвичайно напруженою. На підтвердження він назвав такі цифри: розглянуто 272 питання, проведено 57 пленарних засідань, прийнято 112 постанов, 37 Законів, у першому читанні розглянуто понад 10 законопроектів. Спираючись на попередній п'ятирічний досвід роботи заступником Голови Верховної Ради УРСР, Іван Степанович сказав, що колишня діяльність не йде ні в яке порівняння з роботою парламенту нового скликання. Особливо складно стало працювати після прийняття Акта про незалежність України. Бо хоча кількість депутатів, які не сприймають радикальні реформи, зменшилась, значно важче стало знаходити спільну мову з Народною Радою. Передусім тому, що з монолітної вона перетворилася в об'єднання, де нині діє чотири-п'ять течій. Вони єдині у досягненні кінцевої мети, але щодо методів і шляхів її досягнення — різняться.

Люди, безумовно, втомилися чекати результатів діяльності вищого законодавчого органу нової незалежної держави. Але всі повинні зрозуміти: нині йде робота над механізмом впровад-

(Закінчення на 6-й стор.).

Телеграфним рядком з Сум

І ПОДІЛИТИ НЕ МОЖУТЬ

Відтоді, як прийнято рішення про долю компартійного майна, обласна і міська Ради народних депутатів усе ще не можуть домовитися, скільки кому належить авто з колишнього обкоміськівського гаражу. Доки тривають переговори, транспорт простоює, четвертий місяць змушений «відпочивати» чималий штат водіїв.

ПАМ'ЯТІ КОМПОЗИТОРА

Божественною літургією в Анастасіївській церкві розпочався у Глухові фестиваль духовної музики, присвячений 240-річчю з дня народження видатного композитора XVIII сторіччя глухівчанина Д. Бортнянського. У святі, яке віднині стане традиційним, взяли участь хорові й музичні колективи області, гості з Києва, Москви, Чернігова.

ЗАПРОШУЄ «РОЗА ГРАФ»,

але тільки тих жителів Сум, котрі мають валюту. Бо «Роза Граф» — перший на Україні комерційний парфюмерний магазин однойменної німецької фірми.

ПОКИ ЩО ЧУТКИ

Адміністрація Сумського відділка Південної залізниці спростувала чутки про відміну поїзда «Суми—Москва». Але цілком можливо, що лібералізація цін у Росії, а з нею і спустошливі «десанти» на місцевий ринок, змусять найближчим часом перейти від чуток до діла.

СУДДЯМ ВИДНІШЕ

Одразу шість членів обласного суду добровільно припинили своє членство у профспілці. Рішення мотивують тим, що профспілки, якими вони є на сьогодні, нічого не дають людині в її соціальному захисті.

Віталій **МАКСЮТЕНКО.**

Коротко

ТУЧА РОЗТЕЛИЛАСЯ...

На Волині у колгоспі «Комсомолець» Маневицького району корова Туча, яку доглядає одна з кращих доярок району Галина Ліщук, народила чотирьох телят. Корова і «діти» почуваються добре. За ними встановлено особливий догляд, переведено на спеціальний раціон харчування.

Богдан **БЕРЕКЕТА.**
Луцьк.

ЯКОГО СУСІДА БОГ ПОСЛАВ

Прецедент

[illegible] та студентами Ужгородського держуніверситету готові до попереджувального страйку працівники судів регіону. Незважаючи на розпорядження керівництва республіки про пріоритет передачі майна та приміщень колишньої компартії місцевим судам, на Закарпатті їм не віддали жодного квадратного метра.

— У тісних, без жодних зручностей кабінетах доводиться працювати п'ятьомшістьом чоловікам, готуючи щомісяця до розгляду понад 80 різних справ,— розповідає голова Мукачівського райнарсуду В. Думчич. — Водночас у затишних світлицях міськкому та райкому кого тільки не поселили — від штабу цивільної оборони до спільних підприємств.

Така картина і в інших містах та райцентрах краю. Під час розподілу колишнього компартійного майна виконком обласної Ради теж «забув» про служителів Феміди. До речі, у просторих апартаментах облрада не знайшла місця й для корпункту парламентської газети. Очевидно, їй таке сусідство не вигідне.

Микола **ГОРВАТ.**
Закарпатська область.

Усьо чотко!

МОЯ МІЛІЦІЯ МЕНІ НЕ ТРЕБА

До блискучих «винаходів» нашої перебудови належить і повсюдне утворення грізних тимчасових комітетів боротьби із злочинністю. Щоправда, вони вже припинили свою діяльність, мало чого добившись, та ось на Дніпропетровщині «спадщина» тутешнього комітету відгукується і сьогодні.

Свого часу в органи міліції додатково набрали 2,5 тисячі чоловік. Новобранці поповнили підрозділи слідства, карного розшуку, дільничних інспекторів, патрульно-постової служби... І всі вони утримувалися за рахунок підприємств, установ та відомств, колгоспів і радгоспів. Така була санкціонована й укладена домовленість, яку нібито добровільно схвалили трудові колективи.

Нині ж «спонсори» відмовляються переховувати кошти міліції. На підприємствах, у колгоспах значно погіршилися фінансові справи, тож, мовляв, їм самим не вистачає. Та це лише «квіточки». Стало відомо, що з 1 січня практично припиниться надходження додаткових грошей на потреби міліції. Відтак доведеться звільняти із служби 2546 уже підготовлених охоронців правопорядку.

Утім, обласне управління внутрішніх справ не знає, як скорочувати людей, адже згідно із законодавством кожному належить виплатити в порядку компенсації по п'ять місячних окладів. Сума сягне семи мільйонів карбованців, яких дніпропетровська міліція просто не має.

Микола **НЕЧИПОРЕНКО.**
Дніпропетровськ.

Знак біди

ОСТАННІЙ ПОСТРІЛ РЕДАКТОРА

23 грудня біля свого будинку пострілом із рушниці покінчив своє життя редактор бориспільської районної газети «Трудова слава» В. Лисиця. Передсмертну записку забрали працівники міліції, але більшість, хто знав Валентина Васильовича, припускають, що причиною його самогубства стала досить невтішна перспектива рідної газети. Він до цього неодноразово говорив з великим болем про її досить скрутне фінансове і матеріальне становище, про те, що в даній ситуації доведеться звільняти з роботи людей....

Як би не було, але дуже сумно й гірко, що журналісти змушені йти із життя таким-от чином.

Олександр **ВИНОКУРОВ.**
Київська область.

НА ТОБІ, НЕ...

Чергова комерційна виставка, організована словацькою фірмою «Авіко» і зовнішньоторговельним підприємством «Атлантик» Українського фонду милосердя та здоров'я, відкрилася у приміщенні республіканського Центру розвитку моди. Відкрилася, незважаючи на сумний результат таких виставок у Донецьку та Ужгороді, де на їх продукцію приходили подивитися лише мами з малими дітьми. Словацькі підприємці приїхали до Києва, незважаючи на чотириденну чергу на кордоні у Чопі та відсутність пального в Ужгороді. Чому? Бо розраховували на великий успіх на захід-

БІРЖО, БІРЖО, ПОВЕРНИСЬ ДО МЕНЕ ПЕРЕДОМ...

Випадок, що трапився з клієнтом Російської товарно-сировинної біржі, досить яскраво висвітлює рівень виробничої культури цього розрекламованого закладу.

Отже, донецький клієнт, який просив поки що його не називати, уклав із філіалом однієї з брокерських контор договір на поставку товару. Під час операції в клієнта виникли претензії, котрі згідно з договором вирішуються арбітражем цієї біржі.

Отакої!

У телефонній розмові члени арбітражу пояснили, що розглядають лише претензії своїх брокерів до клієнтів, а не навпаки. Згодом вони все ж назвали перелік необхідних документів і запропонували прибути з ними до Москви. Але там без перепустки ніхто в контору не пропустив. Зателефонувавши в арбітраж, клієнт розповів про ситуацію, на що йому відповіли: арбітраж не зобов'язаний займатися перепустками. «Як же до вас пройти?» — поцікавився бідолаха. «Як хочеш, так і проходь,— почув у відповідь.— Ми не відмовляємося приймати ваші документи, несіть. А як до нас потрапити — ваша проблема».

Згодом з'ясувалося, що можна пройти в арбітраж після торгів, о 18.00, але контора після цієї години вже не працює. Ще можна в РТСБ виписати перепустку, тільки офіс біржі розташований у приміщенні Російського національного банку, а щоб до нього зайти, потрібна спеціальна перепустка. Де її взяти — не знає ніхто...

Шкода, що в Москві немає українського посольства. Може, тоді б нас більше поважали московські біржовики.

«СХІД».
Москва.

ВИЙШЛИ ЗА РАМКИ УСПІХУ

Ой-ой-ой... наче Стінг... ні, не схоже... Все одно — кайф! Що ж це за група? Та хто його знає. Ніби місяць тому був у «Гарті» музичний фільм. Чекай, як же він називався? А... «Подорож у Паленке». А група зветься... Щось з латини. «Чиста дошка», здається... Точно! «ТАБУЛА РАСА»!

В обшарпаному редакційному кріслі сьогодні сидить гітарист цієї досить незвичайної групи Олександр Іванов. Він — архітектор. Всього ж у групі — п'ять музикантів. Олег ЛАПОНОГОВ — вокал, гітара, актор. Ігор ДАВИДЯНЦ — бас-гітара, професійний музикант, закінчив музичне училище імені Глієра. Сергій ГРИМАЛЬСЬКИЙ — фортепіано, теж професіонал, з Київської консерваторії, як і ударник групи ЕД КОССЕ.

Чому група незвичайна? Та подивіться на фотографію. Правда ж, не видно сережок у вухах музикантів? Драних штанів на сцені вони теж не носять, та й роздягатися чомусь не поспішають... Хоча останнє могло значно поліпшити становище із сценічними костюмами.

Незвичність підтвердив і результат участі «Табула Раса» у конкурсі «Червона Рута» — друге місце в жанрі рок-музики. Перше місце вони не «заробили», бо не виконали основної умови — в репертуарі була лише одна пісня українською мовою (замість двох обов'язкових). Тому перше місце не посів ніхто. А на цьому ж фестивалі члени журі зазначали, що стиль групи і рівень виконання не вкладається в усталені рамки. Мабуть, через те організатори фестивалю і не заплатили жодної копійки музикантам — ні добових, ні призових...

Як пояснив О. Іванов, стиль групи — полістилістика. Хоча й наближається до «нової хвилі». Музиканти використовують у своїх композиціях елементи світового фольклору, цікавляться цивілізаціями, які зникли з лиця нашої планети — інків, майя. У мелодіях відчуваються і язичницькі мотиви, мелодії тих прадавніх часів, коли люди ще не розучилися розмовляти з природою, часів, які не знали гуркоту поїздів, реву надзвукових винищувачів, болю ядерних вибухів... Зрештою, кожен чує у мелодіях «Табула Раса» те, що відповідає стану його душі...

Як і всі справжні музиканти, «Табула Раса» лише недавно дійшла якоїсь стабільності існування: її «узяла під крило» Спілка театральних діячів України, яка близько двох років уважно стежила за пошуками молодих митців.

Менеджером групи є один з провідних українських звукорежисерів Олег Ступка. Саме завдяки його допомозі група вже випустила два магнітофонних альбоми — у 1990 році «Вісім рун» і в нинішньому — «Подорож у Паленке». Фільм з такою ж назвою зняли співробітниці молодіжної студії «Гарт» — редактор Валерія Парпара та режисер Олена Зборовська.

А ще «Табула Раса» братиме участь у «Пісенному вернісажі-92», який проходитиме в січні наступного року. Можливо, цього разу їй пощастить «укластися в рамки»...

Катерина **ВОРОНЕНКО.**
Київ.

На фото: група «Табула Раса» (крайній праворуч — Олександр Іванов).

...ДА БОГ ПОСЛАВ

...ент

...цювати п'ятьом-...ловікам, готуючи ...розгляду понад ...справ,— розпові-... Мукачівського ... В. Думчич. — ...затишних світли-...му та райкому ко-...поселили — від ...ільно: оборони до ...дприємств.

Така картина і в інших містах та райцентрах краю. Під час розподілу колишнього компартійного майна виконком обласної Ради теж «забув» про служителів Феміди. До речі, у просторих апартаментах облради не знайшлися місця й для корпункту парламентської газети. Очевидно, їй таке сусідство не вигідне.

Микола ГОРВАТ.
Закарпатська область.

...ЦІЯ ...РЕБА

...перераховувати ... На підприєм-...спах значно по-... фінансові справи, ...м самим не ві-... лише «квіточ-...відомо, що з 1 ...тично припиниться ... додаткових гро-...треби міліції. Від-... звільняти із ...46 уже підготовле-... правопорядку. ...тасне управління ...справ не знає, як ...людей, адже згід-...вавством кожно-... виплатити в по-...енсації по п'ять ...окладів. Сума сяг-...іонів карбован-...дніпропетровська ...о не має.

...ЕЧИПОРЕНКО.
...тровськ.

Знак біди

ОСТАННІЙ ПОСТРІЛ РЕДАКТОРА

23 грудня біля свого будинку пострілом із рушниці покінчив своє життя редактор бориспільської районної газети «Трудова слава» В. Лисиця. Передсмертну записку забрали працівники міліції, але більшість, хто знав Валентина Васильовича, припускають, що причиною його самогубства стала досить невтішна перспектива рідної газети. Він до цього неодноразово говорив з великим болем про її досить скрутне фінансове і матеріальне становище, про те, що в даній ситуації доведеться звільняти з роботи людей....

Як би не було, але дуже сумно й гірко, що журналісти змушені йти із життя таким-от чином.

Олександр ВИНОКУРОВ.
Київська область.

НА ТОБІ, НЕБОЖЕ...

Виставки

Чергова комерційна виставка, організована словацькою фірмою «Авіко» і зовнішньоторговельним підприємством «Атлантик» Українського фонду милосердя та здоров'я, відкрилася у приміщенні республіканського Центру розвитку моди. Відкрилася, незважаючи на сумний результат таких виставок у Донецьку та Ужгороді, де на їх продукцію приходили подивитися лише мами з малими дітьми. Словацькі підприємці приїхали до Києва, незважаючи на чотириденну чергу на кордоні у Чопі та відсутність пального в Ужгороді. Чому? Бо розраховували на великий успіх на західному ринку — марна справа. Надто серйозні там конкуренти. А наш споживчий ринок сьогодні готовий до будь-якого товару.

«Дерев'яні» карбованці підприємців з «Авіко», звичайно, не цікавлять. Тому налагоджуються контакти з Харківською товарною біржею, через яку й провадитимуться фінансово-торговельні операції,.. якщо запропоновані умови влаштують українських підприємців.

Олег ПАНЮТА.
Фото Юрія ЮРЧЕНКА.

Скориставшись перебудовою, хоч і дуже повільною в армії, і тим, що войовничий атеїзм потроху виводять із арсеналу наших збройних сил, ангели спустилися з небес на землю і порозумілися з генералами. Днями відбулося освячення Львівського обласного військкомату. Військовий комісар області, генерал-майор І. Алташин зізнався, що є хрещеним чоловіком, але... Багато років поспіль військова дисципліна була вищою від Закону Божого, а отже і від загальнолюдських цінностей. Серпневі події стали великим моральним іспитом для генералів, після чого змінилося і

ГЕНЕРАЛИ Й АНГЕЛИ ПОРОЗ...

Армія...

їхнє ставлення до релігії. У військкоматі з'явився освячений синьо-жовтий прапор суверенної України. Це хороша прикмета.

— Пам'ятаймо, що усі ми є Божими дітьми. І ті хлопці, що приходять сюди на військову службу, також Божі діти,— наголошували у своїх проповідях священики.

Спільна молитва священиків Української греко-като-

...лицьк... кефал... ков в... те, що... яни, ... конфе... згоди ...

На ... ді йш... ті це... призов... обливи... з трив...

У МОСКВІ—КОЗАЦЬКЕ ПОСОЛЬСТВО?

З усіх усюд

У Новочеркаську Велика Рада отаманів козацтва Півдня Росії за участю представників козацтва Москви, України, Сибіру, Далекого Сходу та Сахаліну обговорила суспільно-політичне становище на Північному Кавказі.

На адресу президентів СРСР та РРФСР надіслано телеграми з вимогою негайно видати указ про формування й озброєння національної козацької гвардії на території Півдня Росії, захисту населення, честі та гідності козацтва.

Учасники прийняли рішення про утворення Ради козацьких республік Півдня Росії та прилеглих до неї козацтв. Вищим органом вирішено визнавати Велику Раду отаманів. Прийнято також рішення про відкриття в Москві козацького посольства, єдиного козацького банку та товарної біржі.

«СХІД».
Ростовська область.

Винниченко, Петлюра, Сталін

Цими прізвищами не обмежується перелік історичних постатей, які представлені на нещодавно відкритій виставці літературно-художніх документів у відділі рідкісної книги Кіровоградської обласної наукової бібліотеки імені Крупської. Її тема — «Винниченко між двох сил» — дуже влучно відтворює складний, суперечливий, часом парадоксальний життєвий і творчий шлях нашого великого земляка.

Ось початок його літературної діяльності: ранні оповідання в тодішніх українських і російських журналах, схвальні відгуки І. Франка, М. Коцюбинського, академіка С. Єфремова. І паралельно — супроводжувальна записка в департамент поліції про представлення фотографії одного з видатних діячів Української соціал-демократичної партії.

Зоряний час письменника і громадського діяча — розбудова Української незалежної держави — 18-й рік. На фото — Винниченко і Петлюра, Винниченко і Грушевський. І раптом — виданий у травні 1920 року мандат ЦК Української Компартії про створення закордонної групи УКП у складі товаришів Винниченка та інших. Книги генерал-хорунжого Ю. Тютюнника і «фельдмаршала революції, творця Червоної Армії», як охрестив його один автор спогадів, уродженця Єлисаветградщини Л. Троцького. Листи Горькому, Сталіну, величезний фоліант біографій «батька всіх народів» «Короткий курс ВКП(б)», і фотографії розстріляних жертв сталінського терору. Не перелічити всього, що тут представлено. Хоча й представлено далеко не все із спадщини письменника. Маю на увазі його малярський доробок. Адже Винниченко був художником європейського рівня.

— Ось стали незалежною державою, може, заведемо сучасну розмножувальну техніку, тоді зробимо й копії картин,— ніби вибачаючись, каже член обласного Товариства єврейської культури Г. Коган.

А чого вибачатися? Дякувати треба Геннадію, який переворушив чимало архівів Москви, Києва, Кіровограда, розшукуючи та знімаючи копії не відомих досі документів. Як і працівникові бібліотеки О. Чуднову за те, що відшукав рідкісні книги з першими ранніми творами письменника, міський вечірній газеті, що виступила спонсором доброго діла.

Можливо, нинішня виставка започаткує створення майбутнього літературно-меморіального музею великого сина нашої землі.

Микола ВОЛОК.
Кіровоград.

...У ... ному ... раїнки... ції но... винова...

— ... кий? — на Ду... шому ... ської ... наше ... велика... не од... атрі, ... цюват... матур... сьогод... влашт... леми, ...

Кор...

..., ПОВЕРНИСЬ ДО МЕНЕ ПЕРЕДОМ...

...онній розмові чле-...жу пояснили, що ... лише претензії ...ерів до клієнтів, а ... Згодом вони все ... перелік необхід-...ентів і запропону-... з ними до Мо-...ам без перепустки ...тору не пропустив. ...увавши в арбітраж, ...зовів про ситуацію, на що йому відповіли: арбітраж не зобов'язаний займатися перепустками. «Як же до вас пройти?» — поцікавився бідолаха. «Як хочеш, так і проходь,— почув у відповідь.— Ми не відмовляємося приймати ваші документи, несіть. А як до нас потрапити — ваша проблема».

Згодом з'ясувалося, що можна пройти в арбітраж після торгів, о 18.00, але контора після цієї години вже не працює. Ще можна в РТСБ виписати перепустку, тільки офіс біржі розташований у приміщенні Російського національного банку, а щоб до нього зайти, потрібна спеціальна перепустка. Де її взяти — не знає ніхто...

Шкода, що в Москві немає українського посольства. Може, тоді б нас більше поважали московські біржовики.

«СХІД».
Москва.

Базарний день

...А ЇСТИ ХОЧЕТЬСЯ

Ось які ціни зафіксовано на центральному ринку Донецька на 20 грудня: індичка — 250—420 крб.; курка—90 крб.; кріль — 120 крб.; м'ясо (свинина і яловичина) 1 кг — 40 крб.; сало — 40 крб.; цибуля — 6 крб.; картопля — 6 крб.; столові буряки (пара)— 5 крб.; сметана (1 літр) — ... крб.; горіх... грецькі — 2... крб.; яблука — 25 крб.; груші — 20 крб.; виноград — 25 крб.; апельсини — 50 крб.; лимони — 45 крб.; мандарини — 30 крб.

«СХІД».

ЗА РАМКИ УСПІХУ

...курс «Червона Ру-...ти» місце в жанрі ... Перше місце вже ...обили», бо не ви-...вовні умови — в ... була лише одна ...інською мовою (за-... обов'язкових). То-... не посів ні-...цьому ж фестивалі ... зазначали, що ... рівень виконан-...дається в усталені ...абуть, через те ор-... фестивалю і не за-...жодної копійки му-... ні добових, ні

...ик О. Іванов, стиль ...полістилістика. Хо-...ється до «нової» ...узиканти викорис-... своїх композиці-... світового фольк-...их цивілізаці-...или з лиця нашої ...ків, майя. У ме-...ваються і язични-... мелодії тих пра-... коли люди ще ... розмовляти з ...часів, які не знали ...ізів, реву надзву-...пцувачів, болю ...вибухів... Зрештою, ...у мелодіях «Табу-...те, що відповідає ...душі...

Як і всі справжні музиканти, «Табула Раса» лише недавно дійшла якоїсь стабільності існування: її «узяла під крило» Спілка театральних діячів України, яка близько двох років уважно стежила за пошуками молодих митців.

Менеджером групи є один з провідних українських звукорежисерів Олег Ступка. Саме завдяки його допомозі група вже випустила два магнітофонних альбоми — у 1990 році «Вісім рун» і в нинішньому — «Подорож у Паленке». Фільм з такою ж назвою зняли співробітниці молодіжної студії «Гарт» — редактор Валерія Парпара та режисер Олена Зборовська.

А ще «Табула Раса» братиме участь у «Пісенному вернісажі-92», який проходитиме в січні наступного року. Можливо, цього разу їй пощастить «укластися в рамки»...

Катерина ВОРОНЕНКО.
Київ.

На фото: група «Табула Раса» (крайній праворуч — Олександр Іванов).

Доки!

ЩОСЬ У ГОРЛІ ДЕРЕНЧИТЬ

На Донеччині усе гостріше відчувається нестача води. Область не добирає до мільйона кубометрів на добу, що складає 30 відсотків добової потреби. Становище настільки критичне, що вже найближчим часом жителі Маріуполя, можливо, змушені будуть вдатися до «послуг» Павлопольського технічного водосховища, куди стікаються в основному господарсько-побутові й високомінералізовані шахтні води. До яких наслідків це може призвести, важко навіть уявити.

Проблема нестачі води не нова. Її вирішення пов'язане перш за все із введенням в експлуатацію каналу Дніпро—Донбас. Однак завершення будівництва другої черги гальмується — уже зірвано третій урядовий строк його відкриття...

Юрій ДОЦЕНКО.
Донецька область.

Телеграфним рядком...

ТУТ БУДЕ ДИВО-ПАРК

Білгород-Дністровська районна Рада народних депутатів, здійснюючи земельну реформу, вирішила зарезервувати акваторію Дністровського і Будацького лиманів та прилеглі території для створення природного національного парку. Можливо, хоч це зупинить тих, хто споруджує тут бази відпочинку, добряче занехаявши природу.

КАНАРСЬКІ ОСТРОВИ — НАШІ!

Чорноморське морське пароплавство придбало за 10 мільйонів доларів шмат землі на Канарських островах. Сенсаційну для нас угоду довелося «утрясати» в міністерстві оборони Іспанії. Туристична база, яку вирішено створити на островах, почне діяти вже через півроку, а її засновники сподіваються на чималу валютну виручку.

ВИКОНКОМІВСЬКІ СНІДАНКИ

Немає потреби школярам брати з собою сніданки або гроші на них. Жовтневий райвиконком Одеси першим у місті ввів безплатне харчування дітей. Вони щодня одержують м'ясні страви, ковбасу, молочні продукти, хлібобулочні вироби.

...За ... ної са... це дл... нітний... Якщо ... каво, ...
...Вол...

...У 8... ся з... парті... і то... нож з...
...Луга...

...З... У м... ватна ... снував... карі ... ленко... діть ... відділ... ми па... дянсь... підпри... і фір...

...З... Пря... родно... маш-9... м'ясо... агроф... Фрунз... «г...

ГОЛОС України

..ОЖЕ...

..и

..у — марна справа. ..юзні там конкурен.. споживчий ринок ..отовий до будь-яко..

..ні» карбованці ..в з «Авіко», зви.. цікавлять. Тому ..ються контакти ..кою товарною бір.. яку й провадити ..інансово-торговель... якщо запропоно.. влаштують україн..иємців.

Олег ПАНЮТА.
..рія ЮРЧЕНКА.

..ий день

..ТИ ХОЧЕТЬСЯ

..ціни зафіксовано на ..му ринку Донець.. грудня: індичка — ..рб.; курка—90 крб.; ..20 крб.; м'ясо (сви.. яловичина) 1 кг — ..ло — 40 крб.; цибу.. крб.; картопля — ..лові буряки (пара)— ..метана (1 літр) — ..горіх.. рецькі — ..яблука — 25 крб.; ..0 крб.; виноград — ..пельсини — 50 крб.; ..45 крб.; мандари..б.

«СХІД».

..Ь У ГОРЛІ ..РЕНЧИТЬ

..ччині усе гостріше ..я нестача води. Об..обирає до мільйона .. на добу, що скла..сотків добової по..тановище настільки ..що вже найближчим ..елі Маріуполя, мож..шені будуть вдатися ..» Павлопольського .. водосховища, куди .. в основному госпо..бутові й високомі..ні шахтні води. До ..дків це може при..ко навіть уявити.

..а нестачі води не ..рішення пов'язане ..се із введенням в ..ію каналу Дніпро— ..днак завершення бу.. другої черги галь.. уже зірвано третій ..строк його відкрит..

Юрій ДОЦЕНКО.
..а область.

ГЕНЕРАЛИ Й АНГЕЛИ ПОРОЗУМІЛИСЯ

Армія і церква

Скориставшись перебудовою, хоч і дуже повільною в армії, і тим, що войовничий атеїзм потроху виводять із арсеналу наших збройних сил, ангели спустилися з небес на землю і порозумілися з генералами. Днями відбулося освячення Львівського обласного військкомату. Військовий комісар області, генерал-майор І. Алташин зізнався, що є хрещеним чоловіком, але... Багато років поспіль військова дисципліна була вищою від Закону Божого, а отже і від загальнолюдських цінностей. Серпневі події стали великим моральним іспитом для генералів, після чого змінилося і їхнє ставлення до релігії. У військкоматі з'явився освячений синьо-жовтий прапор суверенної України. Це хороша прикмета.

— Пам'ятаймо, що усі ми є Божими дітьми. І ті хлопці, що приходять сюди на військову службу, також Божі діти,— наголошували у своїх проповідях священики.

Спільна молитва священиків Української греко-католицької та Української автокефальної православної церков вселила добрі надії на те, що і святі отці та парафіяни, представники різних конфесій, врешті дійдуть до згоди і миру.

На брифінгу в обласній Раді йшла мова про особливості цьогорічного осіннього призову. Заступник голови облвиконкому В. Лясковська з тривогою говорила про зволікання уряду, який досі не прийняв положення про присягу військовослужбовців на вірність Україні. Невже новобранців змусять присягати на вірність неіснуючому Союзові? На багатьох призовних пунктах області новобранці можуть ознайомитися з текстом нової присяги. На Львівщині проведено атестацію працівників військкоматів. Кількох прихильників серпневого заколоту не атестовано.

Оксана ТЕЛЕНЧІ,
власний кореспондент «Голосу України».
Львів.

У МОСКВІ—КОЗАЦЬКЕ ПОСОЛЬСТВО?

З усіх усюд

У Новочеркаську Велика Рада отаманів козацтва Півдня Росії за участю представників козацтва Москви, України, Сибіру, Далекого Сходу та Сахаліну обговорила суспільно-політичне становище на Північному Кавказі.

На адресу президентів СРСР та РРФСР надіслано телеграми з вимогою негайно видати указ про формування й озброєння національної козацької гвардії на території Півдня Росії, захисту населення, честі та гідності козацтва.

Учасники прийняли рішення про утворення Ради козацьких республік Півдня Росії та прилеглих до неї козацтв. Вищим органом вирішено визнавати Велику Раду отаманів. Прийнято також рішення про відкриття в Москві козацького посольства, єдиного козацького банку та товарної біржі.

«СХІД».
Ростовська область.

Винниченко, Петлюра, Сталін

Цими прізвищами не обмежується перелік історичних постатей, які представлені на нещодавно відкритій виставці літературно-художніх документів у відділі рідкісної книги Кіровоградської обласної наукової бібліотеки імені Крупської. Її тема — «Винниченко між двох сил» — дуже влучно відтворює складний, суперечливий, часом парадоксальний життєвий і творчий шлях нашого великого земляка.

Ось початок його літературної діяльності: ранні оповідання в тодішніх українських і російських журналах, схвальні відгуки І. Франка, М. Коцюбинського, академіка С. Єфремова. І паралельно — супроводжувальна записка в департамент поліції про представлення фотографії одного з видатних діячів Української соціал-демократичної партії.

Зоряний час письменника і громадського діяча — розбудова Української незалежної держави — 18-й рік. На фото — Винниченко і Петлюра, Винниченко і Грушевський. І раптом — виданий у травні 1920 року мандат ЦК Української Компартії про створення закордонної групи УКП у складі товаришів Винниченка та інших. Книги генерал-хорунжого Ю. Тютюнника і «фельдмаршала революції, творця Червоної Армії», як охрестив його один автор спогадів, уродженця Єлисаветградщини Л. Троцького. Листи Горькому, Сталіну, величезний фоліант біографії «батька всіх народів» «Короткий курс ВКП(б)», і фотографії розстріляних жертв сталінського терору. Не перелічити всього, що тут представлено. Хоча й представлено далеко не все із спадщини письменника. Маю на увазі його малярський доробок. Адже Винниченко був художником європейського рівня.

— Ось стали незалежною державою, може, заведемо сучасну розмножувальну техніку, тоді зробимо й копії картин,— ніби вибачаючись, каже член обласного Товариства єврейської культури Г. Коган.

А чого вибачатися? Дякувати треба Геннадію, який переворушив чимало архівів Москви, Києва, Кіровограда, розшукуючи та знімаючи копії не відомих досі документів. Як і працівникові бібліотеки О. Чуднову за те, що відшукав рідкісні книги з першими ранніми творами письменника, міській вечірній газеті, що виступила спонсором доброго діла.

Можливо, нинішня виставка започаткує створення майбутнього літературно-меморіального музею великого сина нашої землі.

Микола ВОЛОК.
Кіровоград.

Навколомистецькі новини

А В ЧОМУ НАША ВИНА?

У російському драматичному театрі імені Лесі Українки йдуть останні репетиції нової прем'єри «Без вины виноватые» Островського.

— Чому саме Островський? — перепитує режисер Ірина Дука. — По-перше, в нашому репертуарі мало російської класики. А це не лише наше духовне надбання, а й велика школа для акторів. Я не один десяток років у театрі, але мало довелося працювати над справжньою драматургією. До того ж життя сьогодні дуже складне: невлаштованість, соціальні проблеми, глибокі розчарування в тому, як ми жили, втрата духовних цінностей. «Без вины виноватые» — один з останніх творів генія російської драматургії. Він дає відповідь на багато морально-етичних проблем нашого життя. Це романтична комедія, добра й необхідна тепер...

На знімку: сцена з репетиції (зліва направо — режисер Ірина Дука, заслужені артисти України Лариса Кадочникова та Євген Паперний).

Лариса НУЖНА.
Київ.

Коротко

МАНДРІВНИЙ ГЕТЬМАН

За останні півроку вже втретє, залежно від суспільно-політичної ситуації в райцентрі Любомль, що на Волині, змінюється місце для пам'ятника Зіновію Богдану Хмельницькому. Тепер гранітний гетьман стоїть на початку вулиці імені 60-річчя СРСР. Якщо районні керівники довідаються, що Союзу вже нема, цікаво, куди вони поставлять Хмельницького?

Богдан БЕРЕК.
Волинська область.

Уперше

ЗА ПАРТИ — ПО ГОРОСКОПУ

У 8-А класі Білокуракинської середньої школи вже навчаються з урахуванням гороскопу. Перший дослід — вибір сусіда по парті за знаками зодіака — виявився вдалим. Як не дивно, але й тоді, коли складають графік прибирання класної кімнати, також зважають на переміщення зірок і планет.

«СХІД».
Луганська область.

Реалії

БОРЩ ІЗ ТОКСИНАМИ

На кілька днів довелося припинити навчання у Боянській середній школі Новоселицького району. Річ у тому, що тут сталося масове отруєння дітей, багатьох з яких госпіталізовано. Причина—нехлюйство слюсарів-ремонтників. Промиваючи опалювальну систему, вони попсували стопорні крани на розподільчому стояку, і токсична речовина, якою промивають труби, просочилась у мережу питної води. Нічого не відаючи про небезпеку, водою користувалися кухарі для приготування їжі. До того ж десятки дітей скуштували її з питних фонтанчиків.

До Боян з обласного центру терміново прибув загін токсикологів для подання невідкладної допомоги. Дітей вдалося врятувати.

— По цьому злочинному випадку порушено кримінальну справу, повідомив завідуючий облздороввідділом В. Ушаков. — Винні мають бути притягнуті до відповідальності.

Василь БАБУХ.
Чернівецька область.

ПОГОДА

24 грудня сонце зійшло о 7 годині 57 хвилині, зайде о 15 годині 58 хвилині. Тривалість дня — 8 годин 01 хвилина.

24—25 грудня в південній частині України без опадів, на решті території невеликий сніг з дощем, слабка ожеледь, на дорогах ожеледиця.

Вітер південно-західний з переходом на північний, 5—10 метрів за секунду, в західній частині України пориви 15—20 метрів за секунду. Температура вдень 0—6 градусів тепла, вночі від 1 градуса тепла до 5 градусів морозу.

В Київській області вдень 24 грудня невеликі опади, вітер південно-західний, 5—10 метрів за секунду, температура — 1—6 градусів тепла.

Фото Леоніда **ПІДЛУЖНОГО.**

Телеграфним рядком з Одеси

ТУТ БУДЕ ДИВО-ПАРК

Білгород-Дністровська районна Рада народних депутатів, здійснюючи земельну реформу, вирішила зарезервувати акваторію Дністровського і Будацького лиманів та прилеглі території для створення природного національного парку. Можливо, хоч це зупинить тих, хто споруджує тут бази відпочинку, добряче занехаявши природу.

КАНАРСЬКІ ОСТРОВИ — НАШІ!

Чорноморське морське пароплавство придбало за 10 мільйонів доларів шмат землі на Канарських островах. Сенсаційну для нас угоду довелося «утрясати» в міністерстві оборони Іспанії. Туристична база, яку вирішено створити на островах, почне діяти вже через півроку, а її засновники сподіваються на чималу валютну виручку.

ВИКОНКОМІВСЬКІ СНІДАНКИ

Немає потреби школярам брати з собою сніданки або гроші на них. Жовтневий райвиконком Одеси першим у місті ввів безплатне харчування дітей. Вони щодня одержують м'ясні страви, ковбасу, молочні продукти, хлібобулочні вироби.

ЗАПРОШУЄ «ВІРТУС»

У місті з'явилася перша приватна клініка «Віртус». Її заснували три відомі в місті лікарі — С. Рожков, В. Цепколенко та О. Кузнецов. Спорудити й устаткувати стаціонарне відділення з комфортабельними палатами допомогло радянсько-бельгійсько - німецьке підприємство «Інтермедцентр» і фірма «Інстрахсервіс».

З ВИСТАВКИ — У СЕЛО

Прямо з павільйону міжнародної виставки «Інпродторгмаш-91» у Москві забере собі м'ясопереробний міні-завод агрофірма «Радіалка», що у Фрунзівському районі. Звідки «глибинка» взяла валюту, щоб його викупити? Це зробило Одеське верстатобудівне об'єднання — власник «Радіалки».

НЕ ТОЙ АРОМАТ В «АРОМАТА»

Відвідувачі бару «Дружба» в Одесі запідозрили, що коньяки «Десна» і «Аромат», якими їх тут частували, надто вже специфічні. Коли працівники міліції віддали напої на експертизу, та відразу встановила: підробка. А ось із цеху кондитерського об'єднання викрадено 60 пляшок коньяку справжнього. Злочинці, яких спіймали, випили, на щастя, не весь.

Георгій ВОРОТНЮК.

Черговий по випуску новин Олександр ВИНОКУРОВ. Тел. 446-61-13.

ЕКОНОМІКА ЗАМІСТЬ МІТИНГІВ

(Закінчення. Початок на 3-й стор.).

ження реформ у життя. Адже старі важелі управління економікою вже не спрацьовують, а нові ще не діють. У результаті маємо нині кризову ситуацію. А сподівання на політичні мітинги чи політичні дискусії марні, все нині маємо підпорядкувати єдиному — економіці. Бо тільки зміна форм власності, яка зацікавить людей у результатах своєї праці, спроможна вивести країну з кризи. Тому, як наголосив далі Голова Верховної Ради України, найближчим часом буде прийнято пакет законів про роздержавлення та приватизацію.

Щодо розриву економічних зв'язків, то в основі цього явища лежать не політичні мотиви, як дехто вважає, а суто економічні. Зокрема, відсутність грошей як таких. Адже карбованець перестав виконувати свою функцію. На зміну йому прийшов товарообмін, який прийнято називати модним словом бартер. Коли місяць тому Верховна Рада дозволила Кабінету міністрів парафувати економічний договір, дехто сподівався на нього, як на панацею від усіх бід. А тепер Прем'єр-міністр каже, що договір не працює. У той же час представники Тюмені вважають, що, коли ми хочемо мати газ і нафту, необхідно нагодувати область, і Україна все одержить. Це ще раз підтверджує: без впровадження власної грошової системи немає чого чекати стабілізації економіки. При цьому Іван Степанович підкреслив, що саме грошової системи, а не грошових знаків, які скоро можна буде надрукувати. Тому над цією проблемою нині працює кілька груп уряду. І якщо в першому півріччі буде впроваджено систему, то в другому півріччі наступного року можна чекати стабілізації економіки. Інакше — той же бартер і хаос.

Поки що Верховна Рада має кредит довір'я народу. Це підтвердив і всеукраїнський референдум, на якому народ України переважною більшістю сказав «так» незалежній державі. А отже і парламенту, який прийняв Акт про незалежність України. Далі глава парламенту навів приклад з життя Туреччини, яка протягом десяти років зуміла створити конкурентоспроможну економіку не тільки в Європі, а й на світовому ринку. Народ нашої держави, її природні ресурси нічим не гірші від наших сусідів. Тож тепер все залежатиме лише від уміння впроваджувати в життя радикальні реформи.

Після вступного слова Голова Верховної Ради відповів на запитання журналістів.

— Як ви оцінюєте роботу Верховної Ради і, зокрема, рівень культури депутатів?

— Рівень культури парламентаріїв — це рівень культури нашого суспільства. Не можу сказати, що ми підійшли до рівня законодавчих органів високорозвинутих країн, але ж досвід демократії у нас ще дуже маленький. Тому просив би дуже суворо не судити емоційність депутатів, а дивитися, так би мовити, в корінь. Тобто, прислухатися до думок, які стоять за цими емоціями.

— Хіба ви не хочете полегшити собі роботу, обравши першого заступника?

— Я працюватиму, пристосовуватимуся до того, за кого проголосує більшість Верховної Ради. Але нині народні обранці просять дати їм час на обдумування кандидатур.

— Іване Степановичу, як ви оцінюєте роботу Кабінету міністрів?

— Я багато в чому був невдоволений роботою нашого уряду до 1 грудня. Оскільки вважаю, що до цього часу в нас його просто не було. Ми мали підрозділ структури центру. Бо що це за уряд, який не має власної політики щодо кредитної, фінансової системи? По суті, він виконував лише функції розподілу і працював адміністративно-командними методами, оскільки економічних важелів не мав. Тому нині йому потрібний кредит довір'я для роботи у незалежній державі. Але якщо уряд і надалі посилатиметься і оглядатиметься на дії Кабінету міністрів Росії, не проводитиме власну зважену політику, то цей кредит дуже швидко вичерпається. На мою думку, необхідний коаліційний уряд, який стимулював би роботу Кабінету міністрів. Адже просуватися вперед можна тоді, коли є вибір шляхів у досягненні мети.

— В'ячеслав Чорновіл у газеті «За вільну Україну» висловився, що ми дуже швидко забудемо про співдружність.

— Щодо Мінської угоди, то її укладено дуже поспішно. Але головне — три республіки прийняли рішення про ліквідацію центру як такого. Окрім того, Верховна Рада України прийняла Застереження та Заяву з приводу Угоди. Ці документи чітко зазначають, що ні про яку унітарну державу в рамках Угоди, обов'язкові рішення, спільні підрозділи співдружності мова не йде. І якщо на таких засадах буде ухвалено Угоду, то вона нікому не зашкодить.

— Дехто побоюється авторитаризму Президента. Наскільки ви можете протистояти йому на чолі парламенту?

— На мою думку, у Президента повинні бути струнка владності, свій почерк і стиль. Адже він уособлює сувору виконавчу владу. Однак, вона має базуватися на суворості законів. І якщо Леонід Макарович проявлятиме суворість, твердість у їх дотриманні і виконанні, то я особисто та Верховна Рада всіляко підтримуватимемо Президента. А з другого боку, при президентській формі правління парламент й існує для того, щоб бути противагою, і коли потрібно, сказати своє слово.

— Іване Степановичу, як ви оцінюєте дії Національного банку України?

— Ми створили його і підпорядкували Верховній Раді. Це характерна риса перехідного періоду. Але керівництво банку у зв'язку зі своїм підпорядкуванням вирішило, що до думок уряду можна не прислухатися. Водночас у Кабінеті міністрів все-таки більше кваліфікованих спеціалістів, ніж у Верховній Раді. А без них нам не обійтися. Більше того — у нас немає спеціалістів кредитно-фінансової системи, оскільки український банк був філією і посередником центрального. Тому треба звернутися по допомогу до інших країн. Слід також створити зовнішньоекономічний банк. Тоді національному стане легше. А поки що він про себе не заявив.

— Як ви оцінюєте той факт, що за спиною Верховної Ради велися переговори Президента з Геннадієм Бурбулісом? І друге — звідки зможе Україна платити зарплату після підняття цін?

— Вважаю, що Президент має право вести переговори з усіма, з ким він вважає за потрібне. Просто він повинен зіставляти свої думки з думками Верховної Ради. За все це він несе персональну відповідальність.

Щодо цін і грошей, то я не вірю, що Росія зможе себе забезпечити ними у повному обсязі, а не те, що інших. Тому єдиний вихід — збільшити тираж купонів багаторазового користування, які виконуватимуть функцію грошей для купівлі товарів першої необхідності та продуктів харчування. Цим самим ми зуміємо захистити й внутрішній ринок.

— Чи не збираються Верховна Рада та уряд розглянути питання монополії на спиртні напої?

— Обов'язково. Монополія на спиртні напої має зберегтися за державою. Адже це одне із джерел фінансування бюджету на соціальні потреби. Однак, не виключаємо виготовлення різних напоїв з місцевої сировини. Бо, приміром, якщо на Закарпатті немає спиртзаводів, то вони можуть виготовляти різні вина, слив'янку тощо із своєї сировини.

— Нещодавно один з генералів заявив, що протягом наступного року ядерну зброю буде вивезено з України.

— Не знаю, звідки такі розрахунки. Скоріше всього, він некомпетентний у цих питаннях. Спеціалісти стверджують, що зробити це можна за п'ять-сім років. Наш Президент, який приділяє питанню збройних сил велику увагу, мав розмову з державним секретарем США. Дійшли спільної думки — з допомогою експертів і з фінансовою допомогою розвинутих країн ми можемо знищити ядерну зброю за два-три роки. Щодо тактичної з ядерними боєголовками, то це питання мало обговорюватися на зустрічі в Алма-Аті.

Василь ТУГЛУК,
парламентський кореспондент «Голосу України».

Парламентська хроніка

ПІД КОЛЕСАМИ ВІДПУЩЕНИХ ЦІН

Денне і вечірнє засідання 20 грудня

На денному засіданні сесії Верховної Ради тривало обговорення в першому читанні проекту Закону України «Про селянське (фермерське) господарство». Розорене численними експериментами, зубожіле село давно чекає закону, який би надійно регулював економічні, соціальні й правові основи створення та діяльності селянських господарств, гарантував право на їх добровільність, самостійність, рівність з іншими формами господарювання в агропромисловому комплексі.

Заступник міністра сільського господарства України Олексій Денисенко наголосив, що за шістдесят років існування колгоспного ладу не було жодного законодавчого акта про визначення колективної форми господарювання, його регулювання і правовий захист колгоспників. Окремі правові і соціальні проблеми знайшли відображення в Законах колишнього Союзу про пенсії, допомогу членам колгоспів та про кооперацію. Це є однією з причин того, що колгоспи в останні роки перетворилися, по суті, в керовані зверху державні підприємства.

Доповідач підкреслив, що сільські колективні господарства тепер наділяються правом володіти і розпоряджатися своїм майном, причому держава гарантує захист майна, соціальну захищеність і рівність членів колективів з населенням, зайнятим в інших сферах господарювання.

Хоч багатообіцяючим здавався проект Закону, він все-таки викликав у депутатів немало сумнівів, зокрема, щодо статті десятої. В ній ідеться про землі господарства, що складаються з добровільно переданих його членам земельних ділянок. Але про які добровільно передані ділянки може йти мова, коли у членів господарства на правах індивідуальної чи приватної власності землі поки що немає. Отже, очевидно, спочатку потрібно провести приватизацію землі, а потім уже створювати колективні господарства з індивідуальних земельних ділянок.

На пропозицію Голови Верховної Ради України І. Плюща вирішено схвалити концептуально проект Закону про колективне сільськогосподарське підприємство. Доручити комісіям Верховної Ради з питань агропромислового комплексу, а також з питань відродження та соціального розвитку села допрацювати його і внести на новий розгляд.

Іншим важливим питанням стало обговорення в другому читанні проекту Закону про фермерство. Як було зазначено, цей проект побудований на трьох основних принципах. Перший — рівність усіх форм господарювання — колективних, фермерських. Другий — рівність усіх форм власності, довічне успадковане володіння, приватна, орендна власність, тимчасове користування. Третій — рівність умов оподаткування всіх форм власності.

З урахуванням зауважень депутатів закон прийнято.

Вечірнє засідання почалося швидким прийняттям уже розглянутого в першому читанні і доопрацьованого Закону «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців, які проходять службу на території України, та членів їх сімей».

А потім народні депутати й усі, хто був присутній у сесійному залі, напружено слухали виступ Прем'єр-міністра України В. Фокіна. Він попросив слова, щоб дати оцінку ситуації, яка склалася у зв'язку з рішенням уряду Росії лібералізувати ціни з 2 січня 1992 року, та внести пропозицію щодо програми дій уряду України в першому кварталі нового року.

На жаль, ні втішного, ні чогось нового Вітольд Павлович не сказав. Він лише загострив увагу на тому, що вже неозброєним оком не тільки політикам, народним депутатам, а й усьому багатостраждальному народові України: повзуча «лібералізація» цін спустошує і магазини, і все навколо. Майже всі товари, на які встановлено фіксовані ціни, купити практично неможливо. Ціни на чорному ринку нестримно зростають. І чим важче стає життя чесного люду, тим більше багатіють спекулянти й перекупники.

Не сказав Вітольд Павлович, хто ж породив цих негідників, які наживаються на людських бідах, хто довів таку багату республіку до страшного зубожіння. Звісно, вина в цьому не тільки нинішнього уряду. Але ж ще два роки тому деякі народні депутати України бачили, мов у дзеркалі, сьогоднішній день, попереджали, що згубно чекати чогось хорошого від старого замасоленого апарату, який без московських вказівок не вихований працювати.

Роздратування викликали виступи голови Національного банку України В. Матвієнка, міністра торгівлі О. Слєпічева, міністра економіки А. Мінченка. Депутати не почули переконливих слів щодо захисту економічної безпеки України. Національний банк України по суті бездіяльний. Немає програми протиінфляційних та інших заходів, які хоч б трохи гальмували колеса локомотиву відпущених цін. Але, правду кажучи, це лише початок. Не відступи, Україно.

Володимир ОЛЕФІРЕНКО,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

Аграрні діалоги

«НІХТО НЕ БУДЕ ОБКРАДЕНИМ»

Про держзамовлення та бартер, сільські міні-заводи, заморожену олію, здоровий глузд та про дещо інше на фоні продовольчого дефіциту ведуть діалог голова агрофірми імені М. Посмітного Валерій Титенко і наш власний кореспондент.

— Одесити вже звикли купувати у ваших міських магазинах ковбаси й вишкварки, сало і м'ясо, гречку й олію, овочеві консерви та хліб, свіжу городину й багато чого іншого. А тут з'явилась ще й консервована, солена та в'ялена риба. Звідки!

— З Далекого Сходу. По бартеру. Ми туди — овочеві консерви, яких у регіоні надлишок, звідти нам — рибу. Не тільки економічна вигода для прямих партнерів, а й продовольча — для багатьох тисяч споживачів. Та з недавніх пір кисень, як мовиться, перекрили українські митниці. Нам вивозити будь-що зась, то й до нас нічого не надходитиме. Й риби отієї одержали, до вашого відома, останні партії.

— Уряд України ж діяв, забороняючи вивіз продуктів, на благо своєму народові, прагнув стабілізувати, наситити республіканський внутрішній ринок...

— Та мова ж не про те, аби при нинішній нашій скруті відправляти за тридев'ять земель продукти. Ми обмінювалися тим, що мали в надлишку. Йдеться про продукцію, що її одержали понад план.

Ось, примiром, таке. Торік держава замовила нам 800 тонн насіння соняшнику. А ми одержали майже вдвоє більше. Хотіли було реалізувати надлишок за валюту, та передумали. По-перше, макухи не одержиш, а вона для тваринництва вкрай потрібна. По-друге, й валюти отієї після всіляких відрахувань надійде до агрофірми мізер. Отож, відправили насіння на Одеський олійножиркомбінат, виробили там 220 тонн олії. Оскільки знову ж таки попит на цей продукт у регіоні задовольняється, то заздалегідь уклали контракт з одним із латвійських риболовецьких об'єднань на реалізацію йому за договірними цінами олії та одержання натомість рибних консервів. Здавалося б, нормальна угода, від якої всім тільки вигода. Та де там! Спроби виконати контракт наткнулися на бюрократичне «не можна».

Гаразд, не можна — так не можна. Тоді хай ті, хто заборонив вивіз надлишку, візьмуть у нас оту олію. Не за державними цінами, зрозуміло, а за договірними, як за надпланову продукцію. Бо чому ж маємо працювати собі на шкоду? Якщо на сільськогосподарську продукцію держава підвищила ціни десь тільки вдвоє, то на промислову вони зросли у 3—5 і більше разів. Звідки ж поповнювати різницю?

— Очевидно, все стане можливим, коли набудуть чинності, «запрацюють» міжреспубліканські економічні угоди!

— Але ж коли те станеться? А жити, виробляти продовольство, будуватися нам уже сьогодні треба. З жахом думаю, що доведеться, коли нічого не зміниться, прикривати п'ять бригад, що заготовляють для нас ліс у північних районах Росії. По бартеру знову ж таки одержуємо звідти щороку 15—20 тисяч кубометрів деревини, якої на Україні немає. Це дає можливість нашому столярному цеху виробляти повнокомплектних дерев'яних наборів десь на 250 котеджів. Близько п'ятої частини їх використовуємо у себе, решта йде в інші господарства. У сусідньому Іванівському районі споруджуємо комплекс для підлітків, вартість якого — 7 мільйонів карбованців, де навчатимуться й відпочиватимуть діти й з Чорнобильської зони. Тваринницькі ферми своєчасно ремонтуємо. А не стане лісу — все ж зупиниться.

— Наскільки я розумію, ви й свій колгосп реорганізували в агрофірму, аби мати хоч якусь, хай обкраяну, але самостійність!

— Саме так. Колгоспи мусять усю, по суті, сировину здавати за безцінь державі, щоб потім до неї ж звертатися з простягнутою рукою. Принизливо це й несправедливо. Нас таке становище не задовольняло. Набувши 1988 року статусу агрофірми, реконструювали консервний завод — з 2 мільйонів умовних банок наростили потужність до 15—18 мільйонів, асортимент розширили, лінія виробництва фруктових соків тут стала до ладу. Тепер городину й садовину до нас возять із багатьох навколишніх господарств. Ковбасний цех діє вже чотири роки, невдовзі ще один запускаємо, потужніший. Вироблятимемо не тільки високоякісні ковбаси, а й сосиски, тушонку, різноманітні копченості. Маємо млин, олійню, крупорушку, випікаємо на своєму заводі хліб. Усе вироблюване реалізуємо у власних магазинах для мешканців міст і сіл.

— І маєте за те, сам не раз чув від покупців, велику дяку.

— Від людей — так, тільки не від держави. Її структури лише палиці в колеса пхають. Статистичне управління, скажімо, обклавшись інструкціями ще 1983 року, ніяк не хоче зараховувати нам у виконання держзамовлення готову продукцію, реалізовану навіть у себе ж в області. От якби відправили її сировиною, втративши немалу частку в дорозі, на державні підприємства, де ще б її попсували та розікрали, отоді зарахували б. Та хіба ж людям не все одно, звідки харч? Аби більше всього. Та у нас якось навиворіт виходить: чим гірше — тим краще. Податкову політику варто б переглянути: вважати вироблювану на селі готову продукцію товарами народного споживання — такою ж вона насправді і є! І хоча б при нинішній продовольчій напрузі не оподатковувати. Це сприяло б, по перше, стимулюванню виробництва, подруге, стабілізації цін на ринку.

— І все ж таки мені незрозуміло: то ви за переробні виробництва на місцях, то, виходить, — проти. Самі ж розповідали, що за їх рахунок маєте щороку близько 5 мільйонів карбованців чистого прибутку. А інші хай скніють на державно-закупівельні копійки!

— Ні, я за те, щоб для всіх той ринок був відкритим. Але ж треба виходити з реального стану справ. Уже зараз у ряді місць простоюють виробництва. Отже, знову викинемо гроші на вітер, а вони могли б користь дати. Та й, упевнений, немає такої потреби, це нераціонально — кожному розвивати всі види виробництва. Краще кооперуватися з сусідами на взаємовигідних засадах. Як це роблять ті, хто довкола нашої агрофірми. Взаємини можна відлагодити так, що ніхто не буде економічно обкраденим, усі матимуть вигоду. Саме регіональні міні-заводи дали б змогу не тільки уникнути втрат сільськогосподарської продукції, а й позбутися монополії, диктату державних переробних підприємств, набути господарствам більшої самостійності, впевненіше входити в ринок, нарешті — поліпшити продовольче забезпечення населення.

Бесіду вів
Георгій ВОРОТНЮК,
власний кореспондент
«Голосу України».
Березівський район
Одеської області.

КОЛГОСП РВЕТЬСЯ НА ВОЛЮ

Одне з кращих господарств Белгородської області — колгосп імені Дзержинського, де головує Олексій Анісімов, вирішив стати акціонерним товариством. Рішення раптове навіть за нинішнього часу, коли багато говорять і пишуть про неспроможність колгоспно-радгоспної системи. Але колгосп міцно стоїть на ногах. Сім мільйонів карбованців чистого прибутку одержує останніми роками з полів і ферм.

Свою реформу Олексій Анісімов розпочав два роки тому, коли на одній із сільських сходок підвів суворий матеріальний розрахунок під слова популярної пісні: «Все навкруг колгоспне, все навкруг моє!» Вийшло, що кожен, хто вирішить узяти свій пай і залишити господарство, піде цілком самостійною людиною, «стартовий капітал» якої становитиме 3,5 гектара землі і близько 35 тисяч карбованців готівкою.

— Я просто хотів довести людям, що всі ми — не злидні безпросвітні. А колгосп розвалити ніяк не можна. Треба просто життя в господарстві істотно поліпшити, щоб люди із «славних трудівників» перетворилися на рівноправних власників. А те, що країну можуть нагодувати й при цьому залишитися на ногах, здебільшого, великі господарства — в цьому я впевнений. Називайте їх як хочете: асоціацією фермерів, унією підприємців, спілкою акціонерів — суть від цього не зміниться...

Останнім часом до колгоспу зачастили іноземні гості — фінансисти, керівники фірм, пов'язані з сільськогосподарським бізнесом. Вони бачать Анісімова майбутнім партнером, обговорюють з ним вигідні контракти. Головна умова, яку вони ставлять, — не допустити подрібнення господарства, коли в ньому переважатимуть нові виробничі відносини. Анісімов дає слово честі, і йому гарантують під цей «аргумент» вигідні угоди. Найзначнішу з них акціонерне товариство Анісімова здійснить разом із американською фірмою «Піонер». Вигода Анісімова й компаньйонів — значний приріст виробництва товарного зерна, забезпечення худоби якісними кормами.

Валерій ГРИГОР'ЄВ,
журналіст.
Белгород.

МОЧАЛИЩУ ПОЩАСТИЛО...

У 1986 році, якраз після свого 60-річчя, у Дмитра Гладуна все в житті пішло шкереберть: і слава, і шана, і посада. Він головував у знаменитому «Серпі і молоті», що маякував у колгоспній системі Чернігівщини. Була то непроста місія. Идуть дощі, неврожай, а треба тримати марку. Бракує кормів, а молоко — кров з носа щоб «росло». Яким чином? У райкомі про те не питали. Кульгава колгоспно-радгоспна система не могла не звітувати рекордами, парадними успіхами. У загалом міцному господарстві рекорди брали додатковими гектарами, неврахованим поголів'ям худоби. Дорого Д. Гладун заплатив за свою місію. Замість Зірки Героя, до якої був представлений, — ганьба. Втратив друзів і покровителів.

...У Мочалищі за якийсь рік Дмитро Гладун став своїм. Підсобне господарство тресту «Укргазпромбуд», яке він очолив у лютому 1989 року, починалося без штату, майже на порожньому місці. 1736 гектарів навколо Мочалища і Рокитного — й жодного, навіть зіпсованого, тракторця, бодай конячини. Поля здебільшого бур'яном заростали.

— Спочатку роздобув Т-150, Т-40,— згадує Д. Гладун. — Загітував місцевих трактористів, які ходили на роботу аж у Піски. А чим сіяти? Жодного кілограма насіння! Кинувся я до сусідів, поїхав у Київську область. По тонні-дві випросив зерна. Таким же чином дістав сівалки, культиватори, плуги. У дві зміни працювали хлопці на двох тракторах. І як там не було, першого року жодний гектар землі не гуляв. Одержали, щоправда, мізерний врожай. Та воно інакше й не могло бути. У ці землі не знати коли вносили добрива.

Проте діловий, енергійний початок вдихнув у людей віру в перспективу. Навіть пенсіонери пішли доглядати посіви буряків, перевіювати зерно на току. І підсобне господарство тепер для них — поміч у всьому. Зерно, корми, гречка, дрова, транспорт. Все це не десь там, за багато кілометрів, а поблизу. Без нервів і принижень. Як на мене, розвиток отаких невеличких рентабельних (!) господарств у віддалених селах потрібно всіляко заохочувати хоча б тому, що вони, на відміну від безлічі гарних постанов та заходів, у першу чергу все ж таки надійний гарант соціального захисту сільчан, які мають пенсійний вік. Але й самі по собі вони вигідні. Мочалище торік дало тресту 56 тонн м'яса, а цього року на відгодівлі вже стоїть 700 голів великої рогатої худоби, 150 свиней. Плюс вирощені десятки тонн капусти, картоплі, гречки, 400 тонн зданого державі хліба.

Пощастило неперспективному Мочалищу...

Сергій ПАВЛЕНКО,
власний кореспондент
«Голосу України».
Бобровицький район
Чернігівської області.

Експрес-новини

Адміністрація президента Дж. Буша «прийняла рішення встановити офіційні дипломатичні зв'язки з деякими колишніми радянськими республіками до кінця нинішнього року». Про це з посиланням на високопоставленого офіційного діяча США повідомила 21 грудня газета «Вашингтон пост». Відзначаючи, що такий захід рівнозначний їх політичному визнанню, газета пише, що серед тих, хто розглядається як найбільш імовірний кандидат на швидке визнання, — п'ять республік, в яких побував на цьому тижні державний секретар Сполучених Штатів Джеймс Бейкер, — Росія, Україна, Киргизстан, Казахстан і Беларусь. Проте можуть дістати визнання й інші.

* * *

У центрі Нью-Йорка тисячі стежок пролягли минулої суботи до бронзових воріт величезного головного римо-католицького кафедрального собору святого Патрика, відправлено урочисту месу на честь незалежності й обрання Президента України.

* * *

Міністр закордонних справ Фінляндії Вяйрюнен заявив, що його країна готується визнати незалежність 11 республік — членів співдружності незалежних Держав. За його словами, республіки, можливо, звернуться з проханням про офіційне визнання і одержать його. Щодо відкриття нових посольств, то в разі позитивного вирішення цього питання їх обов'язково буде відкрито в Києві та Мінську.

* * *

За повідомленням хорватського радіо, між збройними силами республіки та федеральною армією досягнуто угоди про припинення вогню на період різдвяних свят.

Учора в Хорватії введено нову тимчасову грошову одиницю — хорватський динар. До кінця року населення республіки має обміняти старі гроші на нові за курсом один до одного. Пізніше, коли економічне становище в республіці дозволить зробити власну валюту конвертованою, хорватський динар буде замінено кроною.

* * *

У польському сеймі відбулося голосування щодо утвердження нового складу кабінету міністрів. За словами прем'єра країни Ольшевського, до запропонованого ним складу кабінету входять члени його групи, які підготували проект економічних реформ так званої шокової терапії. Згідно з деякими повідомленнями парламент не враховував рекомендацій спеціальної комісії сейму щодо кандидатур на посади міністрів.

* * *

Після кількаденних студентських заворушень у столиці Камбоджі Пномпені введено комендантську годину. Центр міста оточено військами. Крім того, відмінено візити до країни міністрів закордонних справ Китаю та В'єтнаму.

* * *

Член палати представників конгресу США Соларж заявив, що Сполучені Штати можуть упустити час для запобігання розвитку Північною Кореєю програми створення ядерної зброї. Як повідомив американський конгресмен, під час його зустрічі з президентом КНДР Кім Ір Сеном той заперечив, що в країні ведуть підготовку до вироблення ядерної зброї, що суперечить даним американської розвідки.

Очима зарубіжних колег

«МИ — НЕ НАЙМАНЦІ, А ДОБРОВОЛЬЦІ»

«Один із них пішов воювати тому, що він професіонал з почуттям обов'язку, другий — тому, що керується характерним для юнака співчуттям, третій — для того, щоб його життя мало сенс».

Рег, Брайан та Док — частина тієї строкатої групи англійців, яка прибула до Югославії, щоб із зброєю в руках виступити на боці Хорватії, яка веде кровопролитну війну.

«Якщо ти не піклуєшся про свого ближнього, ти перестаєш бути людиною, — сказав 31-річний Рег, худорлявий колишній військовослужбовець, який провів п'ять років у розвідувальному підрозділі британської армії і ніс вахту в Північній Ірландії. — Одначе я зневажаю тих людей, які на словах обурюються і разом з тим відмовляються піднятися із стільця і що-небудь зробити».

Ці троє англійців вступили до ультранаціонального угруповання, відомого як Сили оборони Хорватії, яке завоювало солідну репутацію завдяки мужності і стійкості своїх бійців у зонах бойових дій.

Рег очолює нечисленну групу переважно британських та ірландських бійців, яку посилають на різні завдання у тил до сербів і федеральної армії.

Більшість з них уже виїхали з Югославії, бо їм набридли нескінченні політичні сутички, угоди та інтриги, характерні для політичного життя Хорватії.

Неговіркий 21-річний Док, професіональний фельдшер, більше не міг спостерігати по телевізору спустошливу війну в Югославії, сидячи у своєму будинку в Суррее і нічого не роблячи, щоб допомогти припинити кровопролиття.

«Протягом кількох днів я сидів на своєму ліжкові, підкидаючи монетку, — сказав Док, лікар цієї групи. — Раніше я ніколи не брав участі у боротьбі. Внутрішній голос говорив мені, що я — божевільний.

Однак потім я вирішив: все, досить. Я упакував свої речі і прибув сюди», — сказав він. Насилу діставшись до Югославії через Францію, Німеччину і Австрію, він подзвонив до своєї дівчини, щоб повідомити їй, що він вчинив.

«Ви не змогли б опублікувати те слово, яке вона вжила під час нашої телефонної розмови, — сказав Док. — Вона була дуже засмучена, буквально шокована. Однак пізніше вона погодилася з тим, що я зробив і чому саме так».

П'ятдесятирічний Брайан — найстарший у цій трійці. Колишній військовослужбовець королівського полку «Зелених курток» і австралійських військ, які впродовж 21 місяця воювали у В'єтнамі, він не міг знайти для себе місця у цивільному житті. «Коли мене залишила дружина, моя робота не приносила мені ніякої радості. Я приходив додому пізно увечері і змушений був звертатися до стін. Мені необхідно було знайти мету в житті, щоб моє життя мало сенс», — сказав він.

Смислом життя для нього стала громадянська війна в Югославії і звернення по телебаченню однієї хорватської службової особи до англійців прийти на допомогу республіці.

Як правило, байдужа манера спілкування Рега різко змінюється роздратуванням, а згодом і обуренням, коли висловлюєш думку, що він і його люди — типові найманці.

«Ми — добровольці, яким нічого не платять, — сказав він. — Ми одержуємо сигарети, продукти і амуніцію. Що ще потрібно справжньому солдатові?»

Він не відчуває нічого, крім презирства, щодо найманців, які наводнили Хорватію на початку війни і зникли, як тільки стало важко.

«У кожній кровопролитній війні так звані професіональні найманці створюють навчально-тренувальні табори, однак, як тільки стає по-справжньому нелегко, вони тут же втікають. А коли все закінчиться, вони повернуться. Ці люди не дозволять убивати себе. Вони підставляють під кулі інших, і я маю на увазі не противника».

Агентство «РЕЙТЕР» (Великобританія).

КОНКУРЕНЦІЯ З-ЗА КОРДОНУ

Аргентино-українську палату торгівлі та промислу створено в Буенос-Айресі. Головним її завданням буде розширення торговельних зв'язків і налагодження постійного співробітництва галузей промисловості та обслуговування обох країн.

Біля витоків цієї громадської організації стояли аргентинські підприємці українського походження. Діяльність палати не матиме політичного чи релігійного характеру.

Засновники планують найближчим часом звернутися до урядів України та Аргентини з конкретними пропозиціями, а також у 1992 році відкрити представництво в Києві.

Олег ЯХНО, власний кореспондент «Голосу України». Буенос-Айрес.

P. S. Як повідомив наш власний кореспондент Нестор Кутинський, у бразильському місті Куритиба відкрито Україно-бразильський центр. Він займатиметься питаннями розвитку економічних, технологічних та культурних відносин між двома країнами. Цю ініціативу висунули активісти українських організацій у Бразилії і підтримав губернатор штату Парана Роберт Рекіон. Отже, в української торгово-промислової палати з'явилися конкуренти, які, слід зазначити, не сидітимуть склавши руки.

Еврика

ТВОРЧІСТЬ ТА ЕКОНОМІЯ

Нещодавно у Нью-Йорку відбулася щорічна церемонія присудження нагород найкращим новим товарам, а також найцікавішим науково-технічним розробкам нинішнього року. З усіх «призерів» найбільше враження на членів жюрі справила «розумна» фотокамера виробництва компанії «Мінолта». Рівень комп'ютеризації фотоапарата настільки великий, що не він сам вибирає витримку і розмір знімка, а й розв'язує творчі завдання, наприклад, визначає композицію. З допомогою нової «Мінолти» можна знімати об'єкти, які рухаються із швидкістю до 300 кілометрів на годину.

Високою нагородою відзначено також нову модифікацію машини серії «Сівік» виробництва японської фірми «Хонда». Окрім багатьох видатних якостей, вона вирізняється високою економічністю. На 100 кілометрів пробігу «Сівік» потребує усього 4,7 літра бензину.

ВОДА В ПАЛЬНОМУ, АБО ХТО ВІДКРИВ АМЕРИКУ

Нещодавно в Китаї винайдено нове екологічно чисте рідке паливо, яке отримало індекс «880». Одним із компонентів, як не дивно, є вода, склад якої становить приблизно 30 відсотків. Це паливо використовуватиметься в побуті і, як стверджують винахідники, безпечне у застосуванні. Серед інших його позитивних якостей називаються: простота и низька собівартість виробництва, відсутність отрутохімікатів і горіння без кіптяви.

Шанхайські винахідники просунулись уперед і в галузі медицини. Вони виготовили наручний годинник із психотерапевтичними якостями. Нанесена на задню кришку годинника спеціальна речовина, що має магнітні властивості, стимулює кровообіг і травлення, а також сприяє лікуванню гіпертонії і хронічних гепатитів. Лікувальні властивості годинника базуються на магнетичному впливі на канали, якими циркулює життєва енергія «ці».

Хто знає, скільки корисних речей іще винайдуть китайці для людства, скільки зроблять відкриттів. Може, з'ясується, що Америку відкрив зовсім не Колумб, а посланці з «піднебесної»? Цим припущенням не бракує глузду. Професор Південно-Східного університету КНР Ч. Сяочан стверджує, що він знайшов документи, які свідчать, що в 640 році нашої ери до двору імператора могутньої держави «прибули посланці з Аляски».

Інформ-шоу

ШПИГУН НА ШПИГУНІ СИДИТЬ І...

Депутат італійського парламенту генерал Амброжіо Вівіані, він же — колишній керівник контррозвідки Служби військової інформації та безпеки (СІСМІ), недавно заявив: «Італія — рай для агентів секретних служб». Чому? А тому, за словами генерала, що нині в країні налічується щонайменше п'ять-шість тисяч активних агентів іноземних спецслужб. Близько тисячі з них працюють на Східну Європу, ще стільки ж — на арабські спецслужби. Останніх дещо «врівноважують» п'ятсот агентів ізраїльської «Моссад». Ще тисячі зо дві агентів представляють країни НАТО.

Відповідаючи на запитання, скільки одержують шпигуни, Вівіані сказав: «Західні — багато. Радянські отримували мільйон лір (близько 700 доларів). Колись я провів кілька таємних обшуків на квартирах російських і болгарських агентів. У холодильнику у них були цибуля і картопля».

ДІАМАНТИ І ПІР'Я — НАЦІОНАЛЬНИЙ КОЛОРИТ

Уперше після 14 років бойкотування перша південноафриканська красуня візьме участь у конкурсі «Міс Всесвіт-91». Правда, ця поїздка стала можливою лише після тривалих серйозних переговорів між організаторами конкурсу, урядом ПАР та Африканським національним конгресом, який останнім сказав своє «так» щодо участі «Міс Південна Африка» у всесвітньому шоу.

Але основні суперечки виникли з іншого приводу. За правилами конкурсу кожна учасниця має з'явитися перед журі та публікою в національному вбранні своєї країни. Проте ані вбрання дружин перших європейських переселенців, ані сміливий наряд із шкіри і намиста не може вважатися національним костюмом ПАР — країни з дуже строкатим етнічним складом.

Організаційний комітет ПАР довго бився над проблемою і нарешті прийняв рішення: Дайана Тілден-Девіс виступить у вечірній сукні, оздобленій золотом, діамантами та страусовим пір'ям. На думку провідних модельєрів, ці компоненти якнайкраще відображатимуть національний колорит країни.

ОБЕРЕЖНО! СТАРІ ЗАКОНИ

У світі панує думка, нібито найбільшими консерваторами, приміром, у справі збереження старих законів є англійці. Однак насправді певні «конкуренти» в цьому питанні у них все ж таки існують. Скажімо, фіни.

Наприклад, карний кодекс Фінляндії ще досі передбачає покарання за замах на... Імператора Російського і Великого князя Фінляндського. Не позбавлено чинності і закон від 1734 року, за яким кожний селянин обов'язково має вирощувати хміль. Того, хто цього не виконує, сільський староста має покарати штрафом, бо інакше доведеться платити самому.

А недавно одного чоловіка, який по телефону пророкував майбутнє за певну плату, було притягнуто до суду згідно із тим дуже давньою статтею, в якій ідеться: «Того, хто за гроші практикує заняття чародійством, чаклунством та іншим подібним кудесництвом, піддавати штрафу в розмірі максимум 200 марок».

ПОВАЖАЙТЕ БАНК!

Це був філіал Держбанку СРСР. СРСР вже нема — а банк, він на те й банк, щоб бути завжди. Сьогодні він називається Національним банком України. А що від цього змінилося! Так само жінки у віконцях видають теки карбованців і так само ті карбованці з надзвичайною швидкістю рахують. Щоправда, останнім часом дедалі частіше на цих віконцях з'являється папірець: «грошей немає».

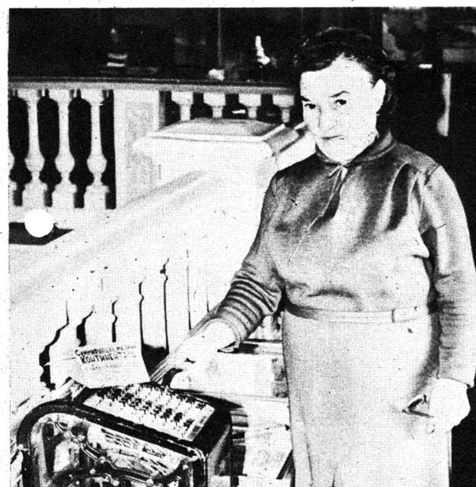
Проте такого, щоб їх зовсім не було, мабуть, ніколи не дочекаємося — на комунізм сподівань мало. А от що скоро не буде в цьому банку карбованців — цілком ймовірно. І знову, як у вісімнадцятому році, рахуватимуть касири у цьому будинку з елементами модернізму гривни за підписом державного скарбника України. Це буде не той Лебідь-Юрчик, про якого писав ще М. Булгаков, це буде людина нової генерації. Скажімо, як заступник голови правління Національного банку О. Савченко. Його немає на фото. Можливо, тому, що не вписується молоде обличчя в ці поважні інтер'єри, а може, й тому, що немає часу позувати. Треба гривни запроваджувати.

А жінкам, що рахують гроші на касі, все одно — чи то валюта власна, чи то якась інша. Вони знають — не буде зарплати — не буде й багато чого іншого. Отже, банк — це рушій економіки. Будь ласка, поважайте його — й він зреванжується, як кажуть українці у Канаді.

Дмитро ДЕСЯТНИКОВ.

Фото Андрія КОТЛЯРЧУКА.

МОВЧИ, ФЕМІДО, П'ЯТА ВЛАДА ЙДЕ

Провінційна комедія на тему: гуртом і батька легше бити

ДЕ Й МІЙ ЧОРНИЙ ЛІМУЗИН!

Нарешті маємо свободу слова. Навіть більшу, аніж на радіостанції «Свобода». Пиши, проголошуй в ефірі, що душа забажає. І ніхто не покличе «на килимок», як у старі недобрі часи. Душа газети «Ратуша» забажала нещодавно повідомити своїх читачів про те, що під час візиту кандидата у президенти Леоніда Кравчука на Львівщину його супроводжували чорні лімузини. Авторові цієї інформації треба було хоч на хвильку вийти на вулиці міста, щоб пересвідчитися: Леонід Кравчук і його група підтримки їздили у «рафіку». Для львівського суперполітизованого читача інформація про чорні лімузини — то далебі не дрібничка.

На щастя, минули ті часи, коли преса була придворною, слухняною. Ми вже рівняємося на цивілізований світ, де четверта влада, тобто преса, не дуже толерує першій. Щоправда, вона ніколи не претендує на її роль і місце, бо кожному своє. Та от біда: з цивілізованістю в нас поки що сутужно. У Львові склалася парадоксальна ситуація. Тут кількість органів масової інформації на душу населення чи не найвища в республіці, але обласна Рада, як стверджують її керівники, позбавлена свого рупора, через який можна було б довести до краян позицію органу влади з того чи іншого питання. Керівники обласної ради й виконкому на брифінгах, які проводяться щоп'ятниці, прагнуть найдокладніше розповісти про політичну й економічну ситуацію в області. Ну, а наш брат, незалежний журналіст, дедалі частіше й дошкульніше «пощипує» владу. Чи ж безпідставно? Об'єкти для критики є в усіх сферах нашого життя, зокрема і в діяльності Рад різних рівнів, але...

— Журналісти втратили почуття допитливості, прагнення сягнути кореня тієї чи іншої проблеми,— вважає заступник голови обласної Ради Микола Горинь. — Нині легко працювати на негативізмі і завойовувати симпатії широких кіл, незадоволених життям. У нас не відпрацьовані ще елементи громадянського суспільства, отож преса може стати четвертою владою, яка викличе руйнівні процеси.

На одному з брифінгів керівники обласної Ради відверто визнали, що іноді почувають себе беззахисними перед випадами газет. Журналісти газети «Поступ» шліфують пера, називаючи першого заступника голови облвиконкому Степана Давимуку — Давипресою, а владу — димократичною. Відколи ця некоректність стала ознакою «оригінального» стилю?

Якось колега з «Поступу» запропонував Степанові Давимуці звернутися до суду, якщо він вважає критику необ'єктивною. Степан Антонович лише розсміявся у відповідь. Для нього витрачати час ще й на судові процеси — надто велика розкіш. Треба віддати належне толерантності обласної Ради: вона не вдається до дискримінаційних заходів.

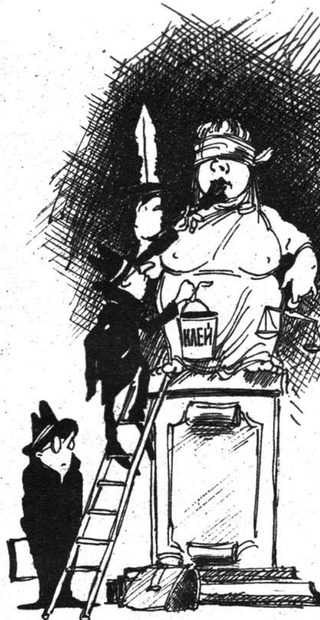
ЗАЛІЗНА ЛОГІКА ДЕРЕВ'ЯНИХ ЛОЖОК

У Львові перша й четверта влади все ж зберігають рівновагу у взаєминах. У Самборі зовсім інша картина. Тут настирливо шукають «ворогів», керуючись давнім, але поки що не зжитим гаслом: хто не з нами, той проти нас. Мова йде про той самий Самбір, який досі не оговтався від конфесійного зіткнення греко-католиків і православних, про яке наша газета вже розповідала. Багаторічний соцреалізм так поріднив нас з образом ворога, що без нього, схоже, ми жити вже не вміємо. Цей образ ввижається скрізь: у рідному братові, батькові, сусідові, керівникові влади, священикові. Був би «образ», а почепити його можна на кого завгодно й на що завгодно. Кілька місяців тому тавро «ворогів» почепили в Самборі на невеличкий колектив місцевого радіомовлення.

Редактор Оксана Коваль проголосила по радіо схвильований монолог з приводу міжконфесійного протистояння, нагадала самбірчанам про Бога в серці, який має бути головним суддею. Журналістка зачепила в передачі місцеву владу, яка не зуміла запобігти конфліктові, однак наголошувала, що не претендує на роль третейського судді. Та ефір у ті дні був «наелектризований» пристрастями конфліктуючих сторін. Комусь здалося, що авторка більше симпатизує православним, і зчинилася буря в... міськвиконкомі. Щоб заспокоїти деякі кола розгніваних і ображених самбірчан, міськвиконком вирішив... припинити діяльність радіомовлення. І хоча передачу готувала Оксана, безробітними стали і її колеги — журналістка Тетяна Головко і радіоінженер Юрій Кміть.

Прокурор міста Владислав Сколець мав намір опротестувати незаконне рішення. Він уже не раз нагадував міськвиконкомові про закон. Принагідно дозволю собі відступити від теми і процитувати одне з опротестованих рішень міськвиконкому від 21 березня цього року. Розглянувши міжконфесійну ситуацію, міськвиконком вирішив: «Заявити правоохоронним органам та населенню м. Самбора, що всі засоби впливу на розвиток ситуації в межах своєї компетенції виконком вичерпав, і тому вся відповідальність за подальший розвиток подій лягає на правоохоронні органи». А через півроку винахідливий виконком знову переклав з себе відповідальність. Цього разу на радіожурналістів. Головне — вчасно знайти «стрілочника». Це ще один доказ того, що радянська влада як форма правління, при якій істину встановлюють голосуванням, дискредитувала себе сповна. Незалежно від політичних орієнтацій...

Та цього разу прокурор не зміг опротестувати незаконне рішення, бо його як такого не було. Була розмова, була воля виконкому і... трьох спеціалістів викинули на вулицю. Місто, де зачинено через майнові конфлікти храм, де люди моляться на вулиці, а в перервах між молебнями з'ясовують взаємини за допомогою масивних дерев'яних ложок (продукція місцевого меблевого комбінату), а не Христового вчення, дуже легко поставити дибки. І Самбір завирував. Одні підтримують Оксану Коваль та її колег, вважають їхні передачі високопрофесійними й коректними за тональністю. Вони зібрали близько тисячі підписів на підтримку радіожурналістів.

А з іншого боку — тяжкі звинувачення, навіть із уст окремих депутатів.

— Ви не наша, не патріот краю. Ні до церкви, ані на мітинги не ходите.

У Оксаниної матері ноги підкосилися, коли почула репліку з юрби:

— Ваша дочка зрадила інтереси українського народу!

Однак емоції є емоції, а закон є закон. 18 жовтня міськвиконком ухвалив рішення про відновлення діяльності місцевого радіомовлення й виплату належної грошової компенсації трьом його працівникам. Відтоді розпочався новий етап комедії, з якої можна було б посміятися, якби обійшлося без знущання з людської гідності. Загадково зник ключ від редакції. Поважні люди, керівники виконкому, відводили вбік очі й казали: «Нема». Маючи в руках згадане рішення, редактор Оксана Коваль могла відчинити двері з допомогою слюсаря, могла виходити в ефір за сприяння зв'язківців, які поважають її і раді були б допомогти. Дехто намовляв її на модне нині голодування й пікетування. Нічого цього Оксана Коваль не зробила, бо ні на йоту не хотіла відступити від закону, від своїх моральних і професіональних принципів. Вона дочекалася, поки повернеться з відпустки голова районної Ради Зорян Попадюк, і пішла до нього. Після кількахвилинної розмови «здалася»: написала заяву про... продовження декретної відпустки до березня 1992 року. У березні її третій дитині, донечці, виповниться три роки. Зорян Володимирович, прочитавши заяву, зітхнув з полегкістю.

Я не раз спілкувалася з Оксаною Коваль. Мені заімпонувала її розважливість, мудрість. Навіть свою особисту кривду вона сприймає як журналістка: в контексті з суспільними чинниками. І «здалася» вона не тому, що забракло волі, щоб постояти за себе, а саме з огляду на політичну ситуацію в місті. Оксана Коваль, зрозуміла, що незалежним журналістом можна стати тільки у вільному суспільстві. Вільному від передсудів, дешевих політичних інтриг, від командно-адміністративних утисків, інстинктів юрби.

— Я зрозуміла, що Зорян Володимирович такий же беззахисний, як і я,— пояснювала мені Оксана. — Політикани розп'яли його й тиснуть [illegible] сіль. Нас із ним зіткнули на дуже вузькій кладці. Коли ми розмовляли, до кабінету ввійшов голова районного осередку Руху Степан Шагала й безапеляційно заявив: «Ось вам протокол, ним і керуйтеся під час референдуму». Така знайома тональність «цінних вказівок»! Мені стало шкода Зоряна Володимировича, і я написала заяву.

Аналогічну заяву про продовження декретної відпустки до червня 1992 року написала й Тетяна Головко. Свого часу обидві мами залишили своїх діток на бабусь і вийшли на роботу тому, що районна газета розкололася на два колективи й радіомовлення повисло в повітрі. Завдяки енергійній діяльності невеличкого колективу й передусім Оксани Коваль радіомовлення стало госпрозрахунковим і його працівники заробляли на себе самі.

Після того, як журналістки написали заяви, ключ від редакції знайшовся. Сюди прийшла ін[illegible]дина. Юрбі кинули кістку, та пристрасті все одно не вщухали. Крий Боже, коли ця «п'ята влада» відчує свою силу. Вона некерована, непрогнозована, а тому страшна. У Самборі «п'ята влада» підійшла дуже близько до порогу першої. І допомогли їй у цім місцеві політичні лідери.

УСЯ ПОЛІТИЧНА РАТЬ

Зорян Попадюк ознайомив мене з унікальною заявою від громадсько-політичних організацій Самбірщини — Руху, товариства «Просвіта», Союзу українок, УРП, товариств «Січ» і «Надсяння»: «Звертаємось до вас з вимогою не поновлювати на роботі місцевого радіомовлення Коваль Оксану, Кмітя Юрія, Головко Тетяну, які були відсторонені у вересні 1991 р. Самбірським міськвиконкомом у зв'язку з провокаційним виступом в ефірі». Заява підкріплена 860 підписами громадян Самбора.

Вважаю, що цей документ є ударом у спину самій ідеї демократії і правової держави. Уся провінційна політична рать — проти трьох. А насправді — проти закону і прав людини. За що ж боротися? Саме за правозахисну діяльність свого часу студент юридичного факультету Львівського університету Зорян Попадюк потрапив за грати і провів чотирнадцять років разом із В'ячеславом Чорноволом та іншими політв'язнями. Коли постала проблема вибору, Зорян Попадюк розумів, що керівникові органу влади перехідного періоду випадає вельми драматична роль. Нині він терпляче несе свій терновий вінок і прагне, як говорив мені під час зустрічі, дотримуватися золотої середини в конфліктах, зокрема міжконфесійних.

— Та золота середина не влаштовує ані одних, ані других, тому сторони вдаються до силових прийомів. Люди, які свого часу привели нас до влади, тепер висувають свої вимоги. Особливо складні взаємини з Рухом. Маємо нині двовладдя: з одного боку — виконком, з іншого — громадсько-політичні організації, які керуються революційними гаслами. Зароджується неокомунізм, який не сприймає зокрема роздержавлення: «Не треба нам капіталістів!» Живе в нашому місті підприємець Мамедов, який робить для самбірчан багато корисного, і тому ми його підтримуємо. Він має свій магазин, цех, де виготовляють меблі і постільну білизну. Мамедов знайшов вихід і на міжнародну арену. Та не сподобався він тим, хто політику ставить вище від економіки. Один з депутатів заявив мені з ревнощами: скоро в Самборі другою державною мовою стане азербайджанська...

Самбору нещодавно виповнилося 750 років. Гарне, ошатне місто — одне з найбільших на Львівщині. Воно має глибоке історичне й культурне коріння. Однак і Зорян Попадюк, і молоді самбірчани підтвердили моє враження: провінція.

— А звідки взятися культурі? Кращих людей свого часу винищили...

— Кілька місяців тому невідомі зловмисники кинули в домівку Зоряна Попадюка пляшку із запальною рідиною. Запальна іскра чигає містом, тож позицію «золотої середини» можна зрозуміти. Та тільки не в конфліктній ситуації з місцевим радіомовленням, коли треба було понад усе політичні пристрасті керуватися законом. Бо юрба не заспокоїться й шукатиме нову жертву...

Оксана ТЕЛЕНЧІ.

Львівська область.

МЕТАМОРФОЗИ НЕВІДОМОГО КІНО,

або Відлуння Першого Всеукраїнського кінофестивалю

ОСТАННІМИ роками фільми документалістів об'єднує спільна ознака — примат факту. Як правило, негативного. В них, як в айсбергі, основний, глибинний смисл не на поверхні. Життєві ситуації хвилювали авторів кінорозповідей не самі по собі, а завдяки їхньому моральному — чи аморальному — підгрунтю.

Коли бабусі з фільму М. Мамедова «У неділю рано» самотужки заготовляють узимку дрова для своїх домівок і, не втрачаючи гумору, розповідають, як усе життя віддали колгоспній праці, ми подумки сягаємо туди, де душі місцевих князьків, певно, не муляє совість.

У поліфонічній, багатоплановій стрічці С. Буковського «Дах» — страшні, гнітючі кадри животіння немічних людей в інтернаті. Особливо вражає другий, асоціативний план, коли, сприймаючи зміст екрана, робиш безрадісні узагальнення. Або — зовні спокійні, та трагічні своєю правдою кадри з фільму В. Костенка «Перед іконою», що наочно відтворюють манкуртські результати войовничого атеїзму (іконами розтрощеної в 30-ті роки церкви вистелили підлогу колгоспної контори). Як сказав колись О. Роден: «Можна побачити всю правду, а не тільки ту, якої сягає око».

Тож от: після того яскравого залпу документальних фільмів нині вже недостатньо обмежуватися правдою на рівні фактів, їхньою зовнішньою фактурою, щоб публіцистичний заряд не вичерпувався у фіксації. Мені можуть закинути: сучасний політизований глядач прекрасно все сам домислить, зробить потрібні висновки. Безперечно. Але погодьтесь: і зараз ми маємо помітну перевагу публіцистичного запалу на злобу дня над глибоким художнім осмисленням конкретних фактів. Конче необхідне виявлення взаємозв'язків історично прожитого і особисто пережитого, розкриття певних суспільно-політичних процесів, що позначилися на долі людей.

Загалом же зі слухняної кінопубліцистика за короткий час стала більш-менш незалежною, бунтівною, правдивою. Українські фільми частіше потрапляють на міжнародні кінофестивалі (до речі, і в минулі роки нагороди не обминали наші документальні стрічки). І ось минув ще один кінофестиваль — Перший Всеукраїнський. І які, спитаєте, документальні фільми довелося побачити? Як член журі, висловлю своє враження: знайома тематика і одноманітність засобів для екранного втілення задуму. На конкурсну програму було представлено понад 30 стрічок. Якщо врахувати, що студії республіки репрезентували кращі свої картини, зроблені останнім часом, то ці стрічки дають уявлення про сучасний стан української екранної публіцистики. Я порівняв би його з рухом за інерцією.

Бо й справді: переважна більшість конкурсної документальної програми — фільми про минуле, давнє і недавнє. Про трагічні часи сталінського терору, екологічні лиха, суспільні деформації партократичного свавілля. У цих картинах своєрідна, як на мене, больова одноманітність, повторення споріднених тем і образних засобів. Болить душа наша за скалічену національну інтелігенцію («На цвинтарі розстріляних ілюзій» О. Михайленко, «Драй-Хмара, останні сторінки» Л. Анічкіна), за мучеників-політв'язнів («Розірвання угоди» М. Мамедова, «Невільник брат, невільниця сестра» Г. Давиденка), за ошуканих у їхніх очікуваних сподіваннях братів-західняків («Люди з номерами» Я. Лупія, «Кривда» М. Джинджиристого, «Поле нашої пам'яті» В. Горєлкіна). Та й сучасні людські турботи мають довгі покручені витоки («Ой, горе, це ж гості до мене» П. Фаренюка, «Українська автокефальна православна церква. Повернення» О. Ігнатуші, «Пристрасті навколо символіки» В. Гненного — кращий на фестивалі фільм, що чітко висвітлив гостру сьогодні проблему національної символіки та ін.).

Ще одна схожа тема, яка проходить через ряд фільмів, — згасання українського села. Так, у стрічці «Ой, на горі калина» В. Артеменко відтворює трагедію багатьох селян, змушених залишати рідні місця й шукати десь кращої долі. Неперспективні (чого раптом?) села, затоплені гнилими дніпровськими водосховищами землі, попіл Чорнобиля... А міський «димдимок», що не щадить здоров'я ані дорослих, ані дітей. Можна зрозуміти відчай робітниць, які розповідають про своє жалюгідне «міське життя». Не радує вухо дивовижне, незбагненне виконання романсу «Я встретил вас». Жіночий голос так душевно виспівує «по-городському», на такому неймовірно кумедному мовному суржику, що і смішно, й сумно. І це не каверза режисера, щоб скубнути наших земляків-мучеників, а скалічений «голос життя».

Свобода ж — це не можливість робити сьогодні те, що вчора було заборонено, а здатність бути самим собою.

Ще одна прикмета нинішнього (не лише документального) кіно. Від сумнівних позицій войовничих атеїстів ми одчайдушно рванули до пропагування релігійних вирувань. Теле- і кінокадри зі священнослужителями сьогодні тією ж мірою «обов'язкові», як раніше з партійними поводирями. Треба чи ні, а такі епізоди вплітаються в сюжетну канву фільмів. І сновигають святі отці з кадилами, виспівують свої мелодії. На екрані виблискують куполи, хрести, панагії. Все це, однак, не додає оптимізму на тлі всебічного дискомфорту. Влізла в нас ота давня звичка до кампаній. Нині ми в епіцентрі ще одної: намагаємося з допомогою релігії оговтати сучасника, аби він зовсім не втратив людську подобу. А тема ця делікатна, інтимна, і підходити до неї слід вивірено, тактовно, доречно. Інакше можна скотитися до чергового абсурду.

Нагадаю цікаву думку Ю. Олеші: «У добу швидких темпів художник зобов'язаний думати повільно. Не варто поспішати за злобою дня, а займатися пошуками гармонії, якої так не вистачає нашому дню і озлобленим сучасникам».

А ось дивне спостереження несподіваного розгалуження неігрового кіно. В деяких фільмах виконавці ретельно розігрують нехитрі сценки, які, за сміливим авторським задумом, мають краще (?) розкрити тему. Але ж, шановні режисери, в такому разі я вам зичу творчої наснаги, проте в ігровому кіно! З такою дифузією, з таким «збагаченням» творчих засобів ви ненароком — чи зумисно? — через якийсь час зовсім полишите власну документальну палітру. В кожному ж мистецтві є певні межі, за якими починається інша царина.

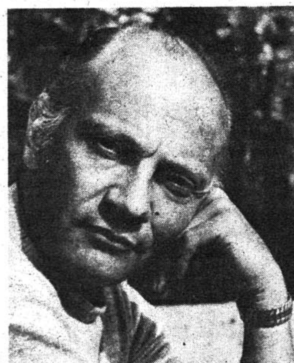
Коли я оголосив відзначені на фестивалі документальні фільми («Українці. Віра» В. Шмотолохи, «Дім. Рідна земля» О. Коваля, «Глибокий колодязь» В. Вітера і ще чотири стрічки), то потім, оглядаючи зал палацу «Україна», знову (вкотре?) подумав: а як же ці фільми побачать люди? Добре, що стрічку О. Коваля «пропустили» на Українське телебачення, і ви, можливо, мали нагоду переконатися, наскільки об'ємна, хвилююча, щира оповідь режисера про людей свого села, як вони нестандартно мислять. Ну, а картина В. Шмотолохи? Цікаво, напевно, буде телеглядачам простежити, як молодий режисер розповідає про складні сучасні стосунки між українською автокефальною, православною та греко-католицькою церквами. Запам'ятається щира і талановита Ніна Матвієнко у фільмі В. Вітера не лише своїми прекрасними піснями, а й глибокими, хвилюючими роздумами про людей, про Україну. Чи ж здолає телебачення — основний, власне, засіб донесення до вашого дому документальних фільмів — застарілий залишковий принцип надання їм ефіру? А як же справи з прокатом цих картин у кінотеатрах? Поки що не ясно, що з цього приводу думають-гадають новостворені керівні кіноорганізації.

Я вийшов з Республіканського будинку кіно, де переглянув останній конкурсний фільм, і побачив людей на вулиці — заклопотаних, злобливих, пригнічених.

Не посмів їх запитувати: чи любите ви документальне кіно? У відповідь можна почути щось непередбачуване. У нашу злиденну, стужну, непевну добу хай хоч крихти оптимізму, хай хоч маленький вогник надії жевріє в кінці довгого тунелю.

Чи здатний наш документальний фільм підтримати цей вогник?

Микола СЛОБОДЯН.

Микола Слободян — кандидат мистецтвознавства, доцент кінофакультету Київського інституту театрального мистецтва імені Карпенка-Карого.

Брав участь у вітчизняних та міжнародних кінофестивалях документальних фільмів. Голова гільдії кінокритиків та кінознавців Спілки кінематографістів України.

Свобода — це не можливість робити сьогодні те, що вчора було заборонено, а здатність бути самим собою.

Погодьтесь: і зараз ми маємо помітну перевагу публіцистичного запалу на злобу дня над глибоким художнім осмисленням конкретних фактів.

Відкритий лист до уряду

ЧИ БУДЕ МУЗЕЙ СКОВОРОДИ?

У 1992 і 1994 роках все прогресивне людство світу вшановуватиме пам'ять видатного українського поета і філософа Григорія Савича Сковороди: 270-річчя від дня народження і 200-річчя з дня смерті. З цією метою створено республіканський, Полтавський обласний і Чорнухинський районний ювілейні оргкомітети.

Ще в липні минулого року майже триста трудівників харсіцького колгоспу імені Г. Сковороди Чорнухинського району Полтавської області звернулися з пропозицією до постійної Комісії з питань культури і духовного відродження Верховної Ради України спорудити на батьківщині філософа літературно-меморіальний комплекс під умовною назвою «Сад божественних пісень» імені Сковороди. Комісія оперативно розглянула це прохання і запропонувала тодішній Раді Міністрів УРСР розробити відповідні заходи і рекомендації.

Та минуло більше року, але й досі невідомо, як уряд України відреагував на матеріали, подані йому Комісією Верховної Ради України з питань культури і духовного відродження. Свої добрі наміри земляки Г. Сковороди не можуть власними силами впровадити у життя. На це потрібні чималі кошти. На батьківщині, де він народився і провів дитячі роки, досі немає бодай примітивного літературно-меморіального музею Г. Сковороди. Є лише невеличка кімнатка в районному історико-краєзнавчому музеї.

Тому звертаємося до Кабінету міністрів України з проханням відшукати необхідні кошти для спорудження в селі Харсіки Чорнухинського району Полтавської області літературно-меморіального комплексу «Сад божественних пісень».

Допомогу в цій справі можуть подати і всі бажаючі, всі, хто серцем і душею вболіває за справжнє, а не примарне, духовне відродження України. Кошти можна перераховувати на таку адресу: **р/р № 000400720 у Чорнухинському Агропромбанку Полтавської області, МФО 331371.**

Голова Чорнухинської районної Ради народних депутатів
Б. АПОСТОЛ

Голова колгоспу імені Г. Сковороди
Ф. БОБОШКО

Завідуючий Харсіцьким сільським історико-краєзнавчим музеєм
І. КАПУСТА

Директор Чорнухинської централізованої бібліотечної системи
М. БУЛДА

Учитель історії Чорнухинської середньої школи ім. Г. С. Сковороди
М. САГАНЬ

Заступник редактора районної газети «Нова праця»
П. ОВЧАР

Перший секретар правління Спілки письменників України
Ю. МУШКЕТИК

Перший секретар правління Спілки композиторів України
Є. СТАНКОВИЧ

Письменники:
Д. ШУПТА
М. ШЕВЧЕНКО
Б. ЧІП
П. САЧЕНКО

Шановні читачі!
Шановні колеги-журналісти!
Шановні автори!
Ми друкуємо сьогодні прийнятий Верховною Радою України в першому читанні проект Закону України про пресу. Ми маємо власну думку про рівень його досконалості. Просимо вас до кінця січня

ПРОЕКТ

ЗАКОН УК

ПРО ПРЕС

Цей Закон установлює державні гарантії забезпечення свободи преси, визначає загальні правові засади регулювання її діяльності.

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. **Преса в Україні**

Дія цього Закону поширюється на періодичні й такі, що продовжуються, видання, які виходять, а також розповсюджуються в Україні та призначені для публічного розповсюдження достовірної інформації з різноманітних сфер суспільного життя.

Преса в Україні визначається і охороняється законом.

Стаття 2. **Свобода діяльності преси**

У цьому Законі під свободою діяльності преси розуміється право друкованих засобів масової інформації на вільне від цензури незалежне і безперешкодне висловлювання думок і переконань, пошук, вибір, одержання й розповсюдження інформації та ідей.

Виходячи з того, що свобода діяльності преси є однією з основ вільного розвитку суспільства, держава контролює зміст інформації, поширюваної через пресу, лише у встановлених цим Законом випадках.

Свобода діяльності преси невіддільна від гарантованих громадянам держави Конституцією України свободи слова і свободи друку.

Держава гарантує економічну самостійність та захист національної преси. Заходи, спрямовані на забезпечення економічного захисту діяльності преси та державні органи управління, які його здійснюють, визначаються Кабінетом міністрів України.

Стаття 3. **Гарантії неприпустимості зловживання свободою преси**

Не допускається використання преси для розголошення відомостей, що становлять державну або іншу таємницю, спеціально охоронювану законом, заклику до насильницького повалення або зміни існуючого державного і суспільного ладу, для пропаганди війни, насильництва й жорстокості, расової, національної, релігійної винятковості чи нетерпимості, розповсюдження порнографії, а також з метою вчинення інших кримінально караних діянь.

Забороняється використання преси для втручання в особисте життя громадян, посягання на честь, гідність і ділову репутацію громадян, підприємств, установ і організацій.

Стаття 4. **Друковані засоби масової інформації**

Під друкованими засобами масової інформації розуміються періодичні й такі, що продовжуються, видання, які виходять під постійною назвою, з періодичністю один і більше номерів (випусків) протягом року на підставі свідоцтва про державну реєстрацію.

Додатки до друкованих засобів масової інформації у вигляді видань газетного та журнального типу є окремими періодичними й такими, що продовжуються, друкованими виданнями і підлягають реєстрації на загальних підставах.

Мовні варіанти друкованого засобу масової інформації вважаються окремими виданнями і також підлягають реєстрації.

Періодичне друковане видання може включати до свого складу інші носії інформації (платівки, дискети, магнітофони та відеокасети тощо), розповсюдження яких не заборонене чинним законодавством України.

Друкований засіб масової інформації вважається виданим, якщо він підписаний до виходу в світ. Сфера розповсюдження друкованого засобу масової інформації не обмежується.

Стаття 5. **Мова друкованих засобів масової інформації**

Друковані засоби масової інформації видаються державною українською мовою, а також іншими мовами.

Стаття 6. **Законодавство про пресу**

Відносини, пов'язані з діяльністю преси, регулюються цим Законом та іншими актами законодавства України.

Розділ II. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРЕСИ

Стаття 7. **Діяльність преси**

Діяльність преси — це збирання, створення, редагування, підготовка масової інформації до друку та випуск у світ друкованих засобів масової інформації з метою її розповсюдження серед читачів.

Вільна діяльність преси забезпечується самостійністю суб'єктів у всіх видах відносин, пов'язаних із здійсненням їх прав і обов'язків. Втручання в діяльність преси поза межами, визначеними цим Законом, забороняється.

Стаття 8. **Суб'єкти діяльності преси**

До суб'єктів діяльності преси належать засновник друкованого засобу масової інформації, редактор, редакційна колегія, редакція, трудовий колектив редакції, журналіст, видавець, розповсюджувач та інші особи, які мають безпосереднє відношення до цього видання.

Засновник (співзасновники) може об'єднувати в одній особі редакцію, видавця, розповсюджувача.

Редакція може виступати засновником (співзасновником), видавцем, розповсюджувачем.

Стаття 9. **Право на заснування друкованого засобу масової інформації, його засновник і співзасновники**

Право на заснування періодичного друкованого видання належить:

громадянам України, громадянам інших держав та особам без громадянства, не обмеженим у цивільній правоздатності та дієздатності;

юридичним особам України та інших держав;

трудовим колективам підприємств, установ і організацій на підставі відповідного рішення загальних зборів (конференції) трудового колективу.

Особи, які об'єдналися з метою спільного заснування видання, вважаються його співзасновниками.

Особи, яким суд заборонив займатися діяльністю в галузі преси, не мають права на заснування друкованого засобу масової інформації до завершення строку покарання, визначеного вироком суду.

Стаття 10. **Відносини між співзасновниками друкованого засобу масової інформації**

Відносини між співзасновниками друкованого засобу масової інформації щодо його заснування визначаються установчим договором, який укладається між ними відповідно до вимог цивільного законодавства України.

Якщо співзасновниками є громадяни, установчий договір засвідчується в нотаріальному порядку. Установчим договором передбачається розподіл між співзасновниками обов'язків щодо виробничого, фінансового та матеріально-технічного забезпечення діяльності створюваного ними друкованого засобу масової інформації.

Спори, що виникають між співзасновниками друкованого засобу масової інформації при укладанні, виконанні та розірванні установчого договору, вирішуються в порядку, встановленому цивільним процесуальним законодавством.

Стаття 11. **Гарантії від монополізації преси**

Монополізація преси не допускається.

Під монополізацією преси розуміються дії щодо заснування одним засновником (співзасновниками) більше п'ятдесяти процентів від загальної кількості друкованих засобів масової інформації одного виду або видань різних видів, розрахованих на певну читацьку аудиторію.

Контроль за додержанням вимог цієї статті покладається на Державний комітет України по пресі.

Стаття 12. **Державна реєстрація друкованого засобу масової інформації**

Друкований засіб масової інформації може видаватися після його державної реєстрації.

Державній реєстрації підлягають усі друковані засоби масової інформації, що видаються на території України, незалежно від читацької аудиторії, тиражу і способу його виготовлення.

Заяви про реєстрацію друкованих засобів масової інформації подаються засновниками (співзасновниками) до органів Державного комітету України по пресі в порядку, що визначається Кабінетом міністрів України.

Заяви про реєстрацію видань, розрахованих на зарубіжну читацьку аудиторію, а також видань, засновниками (співзасновниками) яких є громадяни інших держав та особи без громадянства, юридичні особи інших держав, подаються до Кабінету міністрів України.

Стаття 13. **Заява про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації**

У заяві про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації повинні бути вказані:

1) засновник (співзасновники) видання;

2) вид видання;

3 назва видання;

4) мова видання;

5) передбачувана читацька аудиторія (місцева, республіканська, зарубіжна) та категорії читачів;

6) програмні цілі (основні принципи) або тематична спрямованість;

7) передбачувані періодичність випуску, максимальний обсяг і формат видання;

8) юридична адреса засновника, кожного із співзасновників та їх банківські реквізити;

9) місцезнаходження редакції.

Реєструючий орган має право зажадати від засновника (засновників) пред'явлення додаткових документів, якими підтверджується їх цивільна правоздатність та дієздатність.

Пред'явлення інших вимог при реєстрації друкованого засобу масової інформації забороняється.

Стаття 14. **Строк розгляду заяви про реєстрацію друкованого засобу масової інформації**

Заява про реєстрацію друкованого засобу масової інформації підлягає розглядові в місячний строк з дня надходження.

Перебіг цього строку може бути припинений реєструючим органом, якщо:

1) засновник (співзасновники) не подав документи, якими підтверджується їх дієздатність;

2) між співзасновниками не укладено установчий договір, передбачений статтею 10 цього Закону;

3) виникли обставини, за яких з незалежних від реєструючого органу причин своєчасне проведення реєстрації неможливе.

Про припинення перебігу строку для реєстрації реєструючий орган повідомляє засновника (засновників) письмово з посиланням на причини, які викликали це припинення.

Перерваний строк реєстрації друкованого засобу масової інформації відновлюється з дня, коли заявник письмово повідомить про усунення причин, що перешкоджали реєстрації видання.

Стаття 15. **Випадки розповсюдження друкованої інформації без реєстрації**

Реєстрації не підлягають:

1) офіційні нормативні та інші акти, бюлетені судової та арбітражної практики, що видаються органами державної влади і управління, іншими державними органами;

2) інформаційні матеріали та документація, що видаються підприємствами, організаціями, навчальними закладами і науковими установами з метою використання у своїй діяльності;

3) видана з допомогою технічних засобів друкована продукція, не призначена для публічного розповсюдження, або машинописна, розмножувана на правах рукопису.

Стаття 16. **Відмова в реєстрації друкованого засобу масової інформації**

Відмова в реєстрації друкованого засобу масової інформації здійснюється тільки з таких підстав:

1) якщо назва друкованого засобу масової інформації, його програмні цілі (основні принципи) або тематична спрямованість суперечать положенням частини першої статті 3 цього Закону;

2) якщо реєструючим органом раніше видано свідоцтво друкованому засобу масової інформації з тією ж назвою, за винятком видань, що виходять різними мовами;

3) якщо заяву подано до закінчення року з дня набрання законної сили рішення про припинення діяльності друкованого засобу масової інформації.

Повідомлення про відмову в реєстрації надсилається заявникові в письмовій формі із зазначенням підстав, передбачених цією статтею.

Стаття 17. **Свідоцтво про реєстрацію друкованого засобу масової інформації**

Свідоцтво про реєстрацію друкованого засобу масової інформації засвідчує право засновника (співзасновників) на розповсюдження масової інформації протягом невизначеного строку. Можливість реалізації цього права зберігається за засновником (співзасновниками) протягом одного року з дня одержання свідоцтва. У разі пропущення цього строку свідоцтво про реєстрацію вважається таким, що втратило чинність.

Зразок свідоцтва про реєстрацію друкованого засобу масової інформації встановлюється Кабінетом міністрів України

Стаття 18. **Реєстраційний збір**

За видачу свідоцтва про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації справляється збір у порядку та розмірах, установлених Кабінетом міністрів України.

За видачу свідоцтва про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації для дітей, інвалідів розмір реєстраційного збору зменшується на 50 процентів. Від реєстраційного збору звільняються видання, що розповсюджуються безплатно з благодійною метою.

Засновник (співзасновники) повинен сплатити реєстраційний збір протягом одного місяця з дня отримання письмового повідомлення реєструючого органу про позитивне вирішення питання щодо реєстрації друкованого засобу масової інформації.

За видачу дубліката свідоцтва про реєстрацію періодичного друкованого видання справляється сума у розмірі 20 процентів сплаченого вперше реєстраційного збору.

Друковані засоби масової інформації, що створені, видаються та розповсюджуються на території України, але зареєстровані в реєструючих органах інших держав, підлягають також реєстрації в реєструючих органах України із сплатою реєстраційного збору в половинному розмірі.

Стаття 19. **Припинення випуску друкованого засобу масової інформації**

Випуск друкованого засобу масової інформації може припинятися за рішенням засновника (співзасновників) або органу, що зареєстрував друкований засіб масової інформації, чи суду.

Орган, що зареєстрував друкований засіб масової інформації, чи суд припиняє видання у разі повторного протягом року порушення вимог частини першої статті 3 цього Закону. Про своє рішення суд сповіщає відповідний реєструючий орган.

Про припинення випуску друкованого засобу масової інформації реєструючий орган письмово сповіщає засновника (співзасновників) і видавця.

Стаття 20. **Порядок оскарження відмови в реєстрації друкованого засобу масової інформації, а також оскарження рішення про його припинення**

Відмова в реєстрації друкованого засобу масової інформації або порушення державним органом установленого для реєстрації місячного строку, а також рішення про припинення випуску видання можуть бути оскаржені засновником (співзасновниками) до суду і розглядаються судом, включаючи майнові спори, в порядку, передбаченому цивільним процесуальним законодавством України.

Визнання відмови в реєстрації друкованого засобу масової інформації або рішення про припинення його діяльності такими, що суперечать законові, тягне за собою скасування оскаржуваних рішень. Скасування рішення про припинення діяльності друкованого засобу масової інформації тягне за собою відшкодування збитків, заподіяних засновнику (співзасновникам), включаючи неодержані доходи.

Стаття 21. **Перереєстрація друкованого засобу масової інформації**

Шановні читачі!
Шановні колеги-журналісти!
Шановні автори!

Ми друкуємо сьогодні прийнятий Верховною Радою України в першому читанні проект Закону України про пресу. Ми маємо власну думку про рівень його досконалості. Просимо вас до кінця січня 1992 року надсилати до редакції чітко висловлені і обгрунтовані зауваження і пропозиції до проекту Закону з поміткою на конверті «До проекту Закону про пресу». Частину листів буде опубліковано, а всі разом вони будуть передані Комісії Верховної Ради України з питань гласності та засобів масової інформації для доопрацювання проекту Закону.

ПРОЕКТ

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО ПРЕСУ

(поданий Кабінетом міністрів України і доопрацьований робочою групою по його підготовці з урахуванням пропозицій та зауважень Комісії Верховної Ради України з питань гласності та засобів масової інформації)

чини, які викликали це припинення.

Перерваний строк реєстрації друкованого засобу масової інформації відновлюється з дня, коли заявник письмово повідомить про усунення причин, що перешкоджали реєстрації видання.

Стаття 15. **Випадки розповсюдження друкованої інформації без реєстрації**

Реєстрації не підлягають:

1) офіційні нормативні та інші акти, бюлетені судової та арбітражної практики, що видаються органами державної влади і управління, іншими державними органами;

2) інформаційні матеріали та документація, що видаються підприємствами, організаціями, навчальними закладами і науковими установами з метою використання у своїй діяльності;

3) видана з допомогою технічних засобів друкована продукція, не призначена для публічного розповсюдження, або машинописна, розмножувана на правах рукопису.

Стаття 16. **Відмова в реєстрації друкованого засобу масової інформації**

Відмова в реєстрації друкованого засобу масової інформації здійснюється тільки з таких підстав:

1) якщо назва друкованого засобу масової інформації, його програмні цілі (основні принципи) або тематична спрямованість суперечать положенням частини першої статті 3 цього Закону;

2) якщо реєструючим органом раніше видано свідоцтво друкованому засобу масової інформації з тією ж назвою, за винятком видань, що виходять різними мовами;

3) якщо заяву подано до закінчення року з дня набрання законної сили рішення про припинення діяльності друкованого засобу масової інформації.

Повідомлення про відмову в реєстрації надсилається заявникові в письмовій формі із зазначенням підстав, передбачених цією статтею.

Стаття 17. **Свідоцтво про реєстрацію друкованого засобу масової інформації**

Свідоцтво про реєстрацію друкованого засобу масової інформації засвідчує право засновника (співзасновників) на розповсюдження масової інформації протягом невизначеного строку. Можливість реалізації цього права зберігається за засновником (співзасновниками) протягом одного року з дня одержання свідоцтва. У разі пропущення цього строку свідоцтво про реєстрацію вважається таким, що втратило чинність.

Зразок свідоцтва про реєстрацію друкованого засобу масової інформації встановлюється Кабінетом міністрів України

Стаття 18. **Реєстраційний збір**

За видачу свідоцтва про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації справляється збір у порядку та розмірах, установлених Кабінетом міністрів України.

За видачу свідоцтва про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації для дітей, інвалідів розмір реєстраційного збору зменшується на 50 процентів. Від реєстраційного збору звільняються видання, що розповсюджуються безплатно з благодійною метою.

Засновник (співзасновники) повинен сплатити реєстраційний збір протягом одного місяця з дня отримання письмового повідомлення реєструючого органу про позитивне вирішення питання щодо реєстрації друкованого засобу масової інформації.

За видачу дубліката свідоцтва про реєстрацію періодичного друкованого видання справляється сума у розмірі 20 процентів сплаченого вперше реєстраційного збору.

Друковані засоби масової інформації, що створені, видаються та розповсюджуються на території України, але зареєстровані в реєструючих органах інших держав, підлягають також реєстрації в реєструючих органах України із сплатою реєстраційного збору в половинному розмірі.

Стаття 19. **Припинення випуску друкованого засобу масової інформації**

Випуск друкованого засобу масової інформації може припинятися за рішенням засновника (співзасновників) або органу, що зареєстрував друкований засіб масової інформації, чи суду.

Орган, що зареєстрував друкований засіб масової інформації, чи суд припиняє видання у разі повторного протягом року порушення вимог частини першої статті 3 цього Закону. Про своє рішення суд сповіщає відповідний реєструючий орган.

Про припинення випуску друкованого засобу масової інформації реєструючий орган письмово сповіщає засновника (співзасновників) і видавця.

Стаття 20. **Порядок оскарження відмови в реєстрації друкованого засобу масової інформації, а також оскарження рішення про його припинення**

Відмова в реєстрації друкованого засобу масової інформації або порушення державним органом установленого для реєстрації місячного строку, а також рішення про припинення випуску видання можуть бути оскаржені засновником (співзасновниками) до суду і розглядаються судом, включаючи майнові спори, в порядку, передбаченому цивільним процесуальним законодавством України.

Визнання відмови в реєстрації друкованого засобу масової інформації або рішення про припинення його діяльності такими, що суперечать законові, тягне за собою скасування оскаржуваних рішень. Скасування рішення про припинення діяльності друкованого засобу масової інформації тягне за собою відшкодування збитків, заподіяних засновнику (співзасновникам), включаючи неодержані доходи.

Стаття 21. **Перереєстрація друкованого засобу масової інформації**

Перереєстрація друкованого засобу масової інформації провадиться при зміні засновника (складу співзасновників), назви, періодичності, обсягу та читацької аудиторії видання.

Зміна засновника (складу співзасновників) повинна оформлятися угодою між засновником (співзасновниками) і правонаступником на друкований засіб масової інформації, укладеною відповідно до вимог цивільного законодавства України. Укладена угода є підставою для подання правонаступником на друкований засіб масової інформації заяви про перереєстрацію в порядку, передбаченому статтями 12 і 13 цього Закону.

Спори щодо зміни засновника (складу співзасновників) вирішуються судом на засадах, визначених цивільним процесуальним законодавством України.

При перереєстрації друкованого засобу масової інформації реєстраційний збір сплачується у половинному розмірі.

Стаття 22. **Редакція друкованого засобу масової інформації**

Підготовку та випуск у світ друкованого засобу масової інформації за дорученням засновника (співзасновників) здійснює редакція або інша установа, що виконує її функції.

Редакція діє на підставі свого статуту та реалізує програму діяльності друкованого засобу масової інформації, затверджену засновником (співзасновниками).

Стаття 23. **Статут редакції друкованого засобу масової інформації**

Статут редакції друкованого засобу масової інформації — це нормативний акт, що визначає юридичні, виробничі, майнові, фінансові та інші умови її діяльності.

Статут редакції приймається на загальних зборах журналістського колективу редакції більшістю голосів при наявності не менше двох третин її складу і затверджується засновником (співзасновниками).

Статут редакції може передбачати будь-які види діяльності, не заборонені законом.

Затверджений статут редакції подається засновником (співзасновниками) до виконавчого комітету районної, міської, районної в місті Ради народних депутатів за місцем знаходження редакції для її державної реєстрації як суб'єкта підприємницької діяльності в сфері преси відповідно до вимог Закону України «Про підприємство».

Редакція друкованого засобу масової інформації набуває статусу юридичної особи з дня державної реєстрації свого статуту.

У статті редакції визначаються засновник (співзасновники) та найменування друкованого засобу масової інформації, місцезнаходження його редакції, предмет і цілі її діяльності, її органи управління, порядок їх формування, компетенція та повноваження журналістського та трудового колективів і їх виборних органів, порядок утворення майна редакції, положення щодо вирішення питань виробничого, фінансового, матеріально-технічного забезпечення діяльності друкованого засобу масової інформації та його редакції, умови її реорганізації та припинення діяльності, інші положення.

Стаття 24. **Редактор (головний редактор) друкованого засобу масової інформації**

Редактор (головний редактор) друкованого засобу масової інформації є керівником редакції, уповноваженим на те засновником (співзасновниками).

Редактор (головний редактор) призначається на посаду і звільняється з посади в порядку, передбаченому статутом редакції. Редактор (головний редактор) керує роботою редакції в межах повноважень, визначених статутом редакції, представляє її у відносинах із засновником (співзасновниками), видавцем, авторами, державними органами, громадськими організаціями, іншими об'єднаннями громадян і окремими громадянами, а також у суді.

Редактор (головний редактор) несе відповідальність за виконання вимог, що ставляться до діяльності засобу масової інформації на основі цього Закону та інших актів законодавства України.

Стаття 25. **Редакційна колегія друкованого засобу масової інформації**

Редакційна колегія є колегіальним органом управління діяльності редакції друкованого засобу масової інформації і діє в межах повноважень, визначених статутом редакції.

Редакційна колегія утворюється та припиняє свою діяльність у порядку, передбаченому статутом редакції.

Очолює редакційну колегію редактор (головний редактор).

Стаття 26. **Журналіст редакції друкованого засобу масової інформації**

Журналістом відповідно до цього Закону є особа, яка займається збором, створенням, підготовкою матеріалів для друкованого засобу масової інформації, зв'язана з його редакцією трудовими чи іншими договірними відносинами або займається такою діяльністю за її уповноваженням.

Стаття 27. **Професійні права та обов'язки журналіста редакції**

Здійснюючи свою діяльність на засадах професійної самостійності, журналіст використовує права та виконує обов'язки, що передбачені цим Законом.

Журналіст має право:

1) на пошук, запит, одержання і публікацію інформації;

2) відвідувати безперешкодно державні органи влади і управління, підприємства, установи і організації та бути прийнятим їх посадовими особами;

3) здійснювати записи, в тому числі застосовуючи будь-які технічні засоби, за винятком випадків, передбачених законом;

4) мати доступ до документів та матеріалів інформаційного характеру за винятком тих, що спеціально охороняються законом;

5) на підставі пред'явлення посвідчення журналіста перебувати в районах стихійних лих, катастроф, в місцях аварій, масових безпорядків, на мітингах і демонстраціях, на територіях, в яких оголошено надзвичайний стан;

6) звертатися до спеціалістів при перевірці отриманих інформаційних матеріалів;

7) відмовлятися від публікації матеріалу за власним підписом, якщо його зміст суперечить особистим переконанням;

8) на збереження таємниці авторства.

Журналіст зобов'язаний:

1) здійснювати програму діяльності друкованого засобу масової інформації, з редакцією якого він перебуває в трудових або інших договірних відносинах, керуватися положеннями статуту редакції;

2) перевіряти достовірність інформації, яка готується ним до публікації;

3) задовольняти прохання осіб, які надають інформацію, щодо їх авторства, або щодо збереження таємниці авторства;

4) відмовитися від доручення головного редактора (редактора) чи редакції, якщо його виконання веде до порушення Закону;

5) представлятися та пред'являти посвідчення журналіста при здійсненні професійної діяльності;

6) поважати права, законні інтереси, честь і національну гідність громадян, права і законні інтереси державних органів влади і управління, підприємств, установ і організацій.

Журналіст несе відповідальність за перевищення своїх прав і порушення обов'язків, які не відповідають його професійному статусу, перед редакцією та іншими особами в межах чинного законодавства України.

Стаття 28. **Акредитація журналіста**

Редакції друкованих засобів масової інформації мають право за погодженням з державними органами та органами громадських об'єднань акредитувати при них своїх журналістів на визначений або невизначений строк.

Органи, при яких акредитований журналіст, зобов'язані заздалегідь попереджувати його про проведення засідань, нарад та інших заходів, забезпечувати стенограмами, протоколами та іншими матеріалами.

Припинення акредитації журналіста можливе тільки за рішенням органу, яким його акредитовано, погодженим з редакцією друкованого засобу масової інформації.

Стаття 29. **Видавець друкованого засобу масової інформації**

Видавцем друкованого засобу масової інформації може виступати суб'єкт підприємницької діяльності, який здійснює функції матеріально-технічного забезпечення видання друкованого засобу масової інформації, на підставі пред'явлення засновником (співзасновниками) свідоцтва про його державну реєстрацію і укладеного між ними договору.

Стаття 30. **Продукція друкованого засобу масової інформації**

Виготовлений видавцем тираж окремого випуску друкованого засобу масової інформації, який підписаний редактором (головним редактором) до виходу в світ, є продукцією друкованого засобу масової інформації.

Вилучення тиражу чи окремої його частини допус-

…оку надсилати до редакції чітко висловлені …нтовані зауваження і пропозиції до проекту … з поміткою на конверті «До проекту Зако… …пресу». Частину листів буде опубліковано, а …ом вони будуть передані Комісії Верховної …країни з питань гласності та засобів масо… …ормації для доопрацювання проекту Закону.

…АЇНИ

…У

[поданий Кабінетом міністрів України і доопрацьований робочою групою по його підготовці з урахуванням пропозицій та зауважень Комісії Верховної Ради України з питань гласності та засобів масової інформації]

…еєстрація друковано… …масової інформа… …диться при зміні за… …(складу співзаснов… …назви, періодичності, …читацької аудито… …ня.

…за… …ника (складу …овни… повинна …тися угодою між за… …ом (співзасновника… …равонаступником на …ий засіб масової ін… …укладеною відпо… …вимог цивільного за… …України. Укла… …да є підставою для …правонаступником …аний засіб масової …ції заяви про пере… …в порядку, пе… …ому статтями 12 і …Закону.

…щодо зміни засно… …ладу співзасновників) …ться судом на заса… …значе… …цивільним …альни… …законодавст… …аїни.

…ереєстрації друко… …засобу масової ін… …реєстраційний збір …ться у половинному …

…н 2… …дакція друко… …собу масової інфор…

…товку та випуск у світ …ного засобу масової …ї за дорученням …ика (співзасновників) …редакція або інша …що виконує її функ…

…діє на підставі …татуту та реалізує …у діяльності друко… …засобу масової інфор… …атверджену засновни… …засновниками).

…23. **Статут редак… …ованого засобу масо…**

…т ре… …ії друкова… …обу масової інформа… …е нормативний акт, …ває юридичні, ви… …майнові, фінансові …умови її діяльності.

…т редакції прийма… …а загальних зборах …тського колективу …більшістю голосів …ності не менше двох …складу і затверджу… …сновником (співзас… …ми).

…редакції може пе… …будь-які види ді… …не заборонені зако…

…рджений статут ре… …дається засновником …овниками) до вико… …комітету районної, …районної в місті Ра… …них депутатів за міс… …находження редакції …державної реєстрації …кта підприємницької …ті в сфері преси від… …до вимог Закону Ук… …Про підприємство».

…ії друкованого за… …ової інформації на… …атусу юридичної осо… …державної реєстра… …статуту.

…ті редакції визнача… …сновник (співзаснов… …найменування дру… …засобу масової ін… …місцезнаходження …акції, предмет і цілі …ті, її органи управ… …рядок їх формуван… …етенція та повнова… …журналістського та …колективів і їх ви…борних органів, порядок утворення майна редакції, положення щодо вирішення питань виробничого, фінансового, матеріально-технічного забезпечення діяльності друкованого засобу масової інформації та його редакції, умови її реорганізації та припинення діяльності, інші положення.

Стаття 24. **Редактор (головний редактор) друкованого засобу масової інформації**

Редактор (головний редактор) друкованого засобу масової інформації є керівником редакції, уповноваженим на те засновником (співзасновниками).

Редактор (головний редактор) призначається на посаду і звільняється з посади в порядку, передбаченому статутом редакції. Редактор (головний редактор) керує роботою редакції в межах повноважень, визначених статутом редакції, представляє її у відносинах із засновником (співзасновниками), видавцем, авторами, державними органами, громадськими організаціями, іншими об'єднаннями громадян і окремими громадянами, а також у суді.

Редактор (головний редактор) несе відповідальність за виконання вимог, що ставляться до діяльності засобу масової інформації на основі цього Закону та інших актів законодавства України.

Стаття 25. **Редакційна колегія друкованого засобу масової інформації**

Редакційна колегія є колегіальним органом управління діяльності редакції друкованого засобу масової інформації і діє в межах повноважень, визначених статутом редакції.

Редакційна колегія утворюється та припиняє свою діяльність у порядку, передбаченому статутом редакції.

Очолює редакційну колегію редактор (головний редактор).

Стаття 26. **Журналіст редакції друкованого засобу масової інформації**

Журналістом відповідно до цього Закону є особа, яка займається збором, створенням, підготовкою матеріалів для друкованого засобу масової інформації, зв'язана з його редакцією трудовими чи іншими договірними відносинами або займається такою діяльністю за її уповноваженням.

Стаття 27. **Професійні права та обов'язки журналіста редакції**

Здійснюючи свою діяльність на засадах професійної самостійності, журналіст використовує права та виконує обов'язки, що передбачені цим Законом.

Журналіст має право:

1) на пошук, запит, одержання і публікацію інформації;

2) відвідувати безперешкодно державні органи влади і управління, підприємства, установи і організації та бути прийнятим їх посадовими особами;

3) здійснювати записи, в тому числі застосовуючи будь-які технічні засоби, за винятком випадків, передбачених законом;

4) мати доступ до документів та матеріалів інформаційного характеру за винятком тих, що спеціально охороняються законом;

5) на підставі пред'явлення посвідчення журналіста перебувати в районах стихійних лих, катастроф, в місцях аварій, масових безпорядків, на мітингах і демонстраціях, на територіях, в яких оголошено надзвичайний стан;

6) звертатися до спеціалістів при перевірці отриманих інформаційних матеріалів;

7) відмовлятися від публікації матеріалу за власним підписом, якщо його зміст суперечить особистим переконанням;

8) на збереження таємниці авторства.

Журналіст зобов'язаний:

1) здійснювати програму діяльності друкованого засобу масової інформації, з редакцією якого він перебуває в трудових або інших договірних відносинах, керуватися положеннями статуту редакції;

2) перевіряти достовірність інформації, яка готується ним до публікації;

3) задовольняти прохання осіб, які надають інформацію, щодо їх авторства, або щодо збереження таємниці авторства;

4) відмовитися від доручення головного редактора (редактора) чи редакції, якщо його виконання веде до порушення Закону;

5) представлятися та пред'являти посвідчення журналіста при здійсненні професійної діяльності;

6) поважати права, законні інтереси, честь і національну гідність громадян, права і законні інтереси державних органів влади і управління, підприємств, установ і організацій.

Журналіст несе відповідальність за перевищення своїх прав і порушення обов'язків, які не відповідають його професійному статусу, перед редакцією та іншими особами в межах чинного законодавства України.

Стаття 28. **Акредитація журналіста**

Редакції друкованих засобів масової інформації мають право за погодженням з державними органами та органами громадських об'єднань акредитувати при них своїх журналістів на визначений або невизначений строк.

Органи, при яких акредитований журналіст, зобов'язані заздалегідь попереджувати його про проведення засідань, нарад та інших заходів, забезпечувати стенограмами, протоколами та іншими матеріалами.

Припинення акредитації журналіста можливе тільки за рішенням органу, яким його акредитовано, погодженим з редакцією друкованого засобу масової інформації.

Стаття 29. **Видавець друкованого засобу масової інформації**

Видавцем друкованого засобу масової інформації може виступати суб'єкт підприємницької діяльності, який здійснює функції матеріально-технічного забезпечення видання друкованого засобу масової інформації, на підставі пред'явлення засновником (співзасновниками) свідоцтва про його державну реєстрацію та укладеного між ними договору.

Стаття 30. **Продукція друкованого засобу масової інформації**

Виготовлений видавцем тираж окремого випуску друкованого засобу масової інформації, який підписаний редактором (головним редактором) до виходу в світ, є продукцією друкованого засобу масової інформації.

Вилучення тиражу чи окремої його частини допускається тільки за рішенням або вироком суду, які вступили в законну силу.

Стаття 31. **Розповсюджувач продукції друкованого засобу масової інформації**

Суб'єкт підприємницької діяльності, який на підставі укладеного з редакцією договору продає, надсилає за передплатою чи іншим способом розповсюджує продукцію друкованих засобів масової інформації, є розповсюджувачем преси.

Чинення перешкод розповсюджувачу у здійсненні на законних підставах своєї діяльності забороняється.

Стаття 32. **Виробничі, майнові та фінансові відносини між суб'єктами діяльності друкованих засобів масової інформації**

Виробничі, майнові та фінансові відносини засновника (співзасновників) редакції, видавця, розповсюджувача друкованого засобу масової інформації будуються на основі чинного законодавства і договору.

Договором визначаються:

кошти на утримання редакції;

частини доходу (прибутку) від діяльності редакції, що розподіляються і надходять у розпорядження засновника (співзасновників) редакції, видавця та розповсюджувача;

зобов'язання засновника і видавця щодо забезпечення виробничих та соціально-побутових умов життя та праці співробітників редакції відповідно до передбачених чинним законодавством;

інші положення.

Стаття 33. **Вихідні дані**

Кожний випуск друкованого засобу масової інформації повинен містити такі вихідні дані:

1) назва видання;

2) засновник (співзасновники);

3) прізвище й ініціали редактора (головного редактора);

4) порядковий номер випуску і дата його виходу у світ, а для газет — і час підписання до друку;

5) індекс видання, розповсюджуваного за передплатою;

6) тираж;

7) ціна або помітка «Безплатно»;

8) адреси редакції, видавця, друкарні;

9) серія, номер і дата видачі свідоцтва про державну реєстрацію;

10) видавець (співвидавці).

Розповсюдження продукції друкованого засобу масової інформації без вихідних даних забороняється.

Стаття 34. **Контрольні та обов'язкові примірники**

Безплатні контрольні та обов'язкові примірники періодичних і таких, що продовжуються, видань відразу після надрукування надсилаються редакцією засновникові (співзасновникам), реєструючому органові, а також іншим установам і організаціям за переліком і в порядку, що визначаються Кабінетом міністрів України.

Розділ III. ВІДНОСИНИ МІЖ РЕДАКЦІЯМИ ДРУКОВАНИХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ І ГРОМАДЯНАМИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Стаття 35. **Право на одержання інформації**

Громадяни мають право на оперативне одержання через друковані засоби масової інформації достовірних відомостей про діяльність державних органів і організацій, громадських об'єднань та посадових осіб цих органів.

Стаття 36. **Запит інформації**

Редакція має право робити запит інформації про діяльність державних органів і організацій, громадських об'єднань, їх посадових осіб.

Інформацію зобов'язані надавати керівники зазначених органів, їх заступники, прес-служби або уповноважені на це особи у межах їх компетенції.

Стаття 37. **Відмова у наданні інформації**

Відмова у наданні інформації можлива тільки в тому разі, якщо вона містить державну, комерційну або іншу таємницю, що спеціально охороняється законом. Повідомлення про відмову надсилається до редакції у семиденний строк з дня одержання письмового запиту про надання інформації із зазначенням причин відмови.

Стаття 38. **Конфіденційна інформація**

Редакція не має права розголошувати у повідомленнях і матеріалах відомості, надані громадянином за умови збереження їх у таємниці на підставі відповідного договору.

Редакція зобов'язана зберігати в таємниці джерело інформації і не має права називати особу, яка надала відомості за умови нерозголошення її імені. Виняток становить вимога суду у зв'язку із справою, що розглядається судом.

Стаття 39. **Авторські твори й листи**

Редакція зобов'язана додержувати прав на використовування твори та інших прав на інтелектуальну власність.

Ніхто не має права зобов'язати редакцію опублікувати відхилений твір, лист, інший матеріал або повідомлення, якщо інше не передбачене цим Законом або статутом редакції.

Лист, адресований в редакцію, може бути використаний у повідомленнях і матеріалах, якщо при цьому не змінюється зміст листа і не порушуються положення цього Закону.

Стаття 40. **Спростування інформації**

Громадянин або організація мають право вимагати від редакції спростування опублікованих відомостей, які не відповідають дійсності або принижують їх честь та гідність.

Якщо редакція не має доказів того, що опубліковані нею відомості відповідають дійсності, вона зобов'язана спростувати їх у найближчому запланованому випуску.

Обсяг спростування не може більш ніж у двічі перевищувати обсяг спростовуваного фрагменту опублікованого повідомлення чи матеріалу.

Протягом місяця з дня одержання вимоги про спростування редакція зобов'язана листовно повідомити громадянина чи організацію про строк публікації спростування або про відмову його публікації із зазначенням підстав відмови.

Розділ IV. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Стаття 41. **Міжнародне співробітництво у сфері діяльності друкованих засобів масової інформації**

Міжнародне співробітництво у сфері діяльності друкованих засобів масової інформації здійснюється на основі міжнародних договорів, укладених Україною.

Редакції, журналісти та їх професійні об'єднання беруть участь у міжнародному співробітництві у сфері діяльності друкованих засобів масової інформації на основі угод з громадянами і організаціями інших держав, а також з міжнародними організаціями.

Стаття 42. **Розповсюдження зарубіжних друкованих засобів масової інформації**

Для розповсюдження зарубіжного друкованого засобу масової інформації в Україні необхідно одержати дозвіл Державного комітету України по пресі, якщо порядок розповсюдження не встановлений міжнародним договором.

Міжнародними договорами регулюється порядок виготовлення продукції зарубіжних друкованих засобів масової інформації, а також їх розповсюдження в Україні.

Стаття 43. **Зарубіжні кореспонденти**

Представництва зарубіжних друкованих засобів масової інформації в Україні створюються з дозволу Державного комітету України по пресі, погодженого з Міністерством закордонних справ України, якщо інше не передбачене міжнародним договором.

Зарубіжні представництва українських друкованих засобів масової інформації створюються в порядку, передбаченому законодавчими актами країни перебування, якщо інше не передбачене міжнародним договором.

Акредитація зарубіжних кореспондентів в Україні проводиться Міністерством закордонних справ України спільно з Державним комітетом України по пресі відповідно до статті 28 цього Закону.

Розділ V. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ СВОБОДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРЕСИ

Стаття 44. **Підстави відповідальності**

Редакції, засновники, видавці, розповсюджувачі, державні органи, організації і громадські об'єднання несуть відповідальність за порушення законодавства про пресу.

Порушеннями законодавства про пресу є:

1) порушення права редакції на запит і одержання інформації;

2) незаконне вилучення або знищення тиражу або його частини;

3) незаконна відмова від надання журналісту інформації;

4) порушення прав журналіста, встановлених цим Законом;

5) порушення вимог статті 3 цього Закону;

6) зловживання правами журналіста;

7) одержання свідоцтва про державну реєстрацію обманним шляхом;

8) незаконне виготовлення і розповсюдження продукції друкованого засобу масової інформації без його реєстрації або після рішення про припинення його діяльності, ухилення від перереєстрації;

9) порушення порядку вміщення вихідних даних, надсилання обов'язкових примірників.

Ці порушення тягнуть за собою кримінальну, адміністративну або іншу відповідальність у відповідності із законодавством України.

Стаття 45. **Звільнення від відповідальності**

Редакція, журналіст не несуть відповідальності за публікацію відомостей, які не відповідають дійсності, принижують честь і гідність громадян і організацій, ущемлюють права і законні інтереси громадян або являють собою зловживання свободою діяльності преси і правами журналіста якщо:

1) ці відомості одержані від інформаційних агентств або від засновника (співзасновників);

2) вони містяться у відповіді на запит інформації;

3) вони є дослівним відтворенням офіційних виступів посадових осіб державних органів, організацій і громадських об'єднань;

4) вони є дослівним відтворенням матеріалів, опублікованих іншим друкованим засобом масової інформації з посиланням на нього;

5) в них розголошується таємниця, яка спеціально охороняється Законом, проте ці відомості не були добуті журналістом злочинним шляхом.

Два інтерв'ю на одну тему

ШЛЯХ ІЗ ВАРЯГ У ГРЕКИ

Як свідчать результати соціологічних досліджень, проведених у столицях трьох слов'янських республік, у Москві Угоду про СНД підтримують 84 відсотки опитуваних, у Мінську — 76, а в Києві лише 50 відсотків. Це переконує в тому, що українське суспільство неоднорідно сприйняло факт підписання цієї Угоди. Крім того, як стало відомо, днями ряд партій та рухів збирається провести мітинги, на яких висловлюватиметься негативне ставлення до цього Акта.

Наш співрозмовник — народний депутат України Іван ЗАЄЦЬ.

— Думаю, що не варто було поспішати з підписанням цієї Угоди, і ось чому. Україна ще не визначила своїх стратегічних інтересів, не зайняла свого місця в геополітичних координатах, а нам цією Угодою вже вказують, де наше щастя. Тобто намагаються довести, що воно в інтеграції з республіками колишнього Союзу. Я ж думаю, що ми як європейська держава повинні інтегруватися з Європою. Але разом з тим найтісніше співробітничати з Росією. Саме співробітничати.

— Чи не могли б ми оцінити підписання цієї Угоди як тактичний хід?

— Так, я не оцінював би цю Угоду тільки в стратегічному плані. До певної міри це й тактичний хід, пов'язаний з тим, що дехто на Україні побоюється економічного чи якогось іншого шантажу з боку колишнього центру. Адже варто тільки проаналізувати виступи Горбачова, щоб переконатися в тому, що йде пряме залякування. Тож я думаю, що це одна з обставин, яка примусила нашого Президента підписати цей документ. Але є ще одна, навіть важливіша обставина — це діяльність, а скоріше, бездіяльність нашого Кабінету міністрів, який протягом тривалого часу нічого не робив.

— І навіть протидіяв...

— Так, навіть протидіяв проведенню Україною самостійної економічної політики. Бо саме Кабінет міністрів створив ситуацію, за якої Україна через оцю співдружність нібито мусить рятуватися від грошової інтервенції з Росії тощо. Тому сьогодні потрібно дати чітку оцінку Кабінету міністрів як органу, що протидіє інтересам України. Бо це дуже погана практика, коли створюється прецедент бездіяльності, а потім вона використовується як аргумент. Ціна ж виходу України з цієї ситуації може бути дуже й дуже високою.

— Мається на увазі, що існує загроза втягнення нас до якогось нового політичного союзу?

— Безумовно, в цій Угоді є такі моменти, які переконують у тому, що вуха ново-огарьовського процесу все-таки стирчать. Наприклад, стаття, де йшлося про непорушність та недоторканність кордонів в рамках співдружності. У такий спосіб робилася спроба перевести ранг кордонів в адміністративну площину, а це, в свою чергу, породило б конфлікти в майбутньому.

Друге. Я проти такої відкритості кордонів, яка пропонується. Бо можна говорити про безвізовий проїзд громадян чи про безмитне пересування товарів, але коли ми говоримо про відкритість кордонів, то таким чином власними руками знищуємо ще одну ознаку нашої державності.

— Можливо, ці прорахунки пов'язані з тим, що Угода готувалася поспіхом, за одну ніч?

— Є й це, але я кажу не про якісь дрібні неточності, а про питання, що стосуються стратегії. Адже як можна було записати, що члени Співдружності координують свою зовнішню політику? Та під цю шапку можна засунути всю нашу зовнішньополітичну діяльність, що теж є одним з атрибутів державності і незалежності.

— Отже, ми прийшли до того, що підписаний документ стосується скоріше сьогоднішнього політичного моменту, ніж стратегічного напряму української політики. Якою ж повинна бути наша стратегія?

— Ми повинні говорити мовою інтересів. Так, як це робить кожна державна нація. Тому й оцінюючи цю Угоду, потрібно розглянути її через призму інтересів України і Росії. Річ у тім, що сьогодні в світі існує три центри, які визначають силове економічне та політичне поле на планеті. Це Західна Європа, Тихоокеансько-азіатський регіон та Америка. Власне, вони встановлюють та регулюють світовий порядок. А оскільки сьогодні складається така ситуація, що мова йде про встановлення нового світового порядку, то роль України в цьому процесі зростає. Пов'язано це з тим, що між Західноєвропейським і Тихоокеансько-азіатським регіонами знаходилася така собі чорна діра в особі СРСР. У зв'язку з цим ще раніше пропонувалося безліч схем її ліквідації. Одна з них передбачала, що після розпаду Радянського Союзу республіки, які його утворюють, переллються в ті концентричні сукупності держав, які їм близькі за історією та соціально-економічними факторами. Тобто Україна за цією схемою повинна була б інтегруватися в Європу, Казахстан—в Азію тощо. Одначе, як це видно із статті помічника президента колишнього Союзу Шахназарова та інших виступів, Росія намагається розробити інший шлях, а саме створити ще один, четвертий, світовий центр на місці колишнього СРСР. Таким чином, у центрі передбачається місце для Росії, а навколо неї групуватимуться васальні держави. І от ця сукупність має начебто в майбутньому стати отим регіоном, що впливатиме на ситуацію в світі.

— Яким же тоді бачиться вам український шлях?

— Ми європейська держава і оскільки задекларували, що хочемо бути нейтральними, то маємо інтегруватися в Європу і тільки в Європу. Але при цьому ми не повинні відкидати той факт, що найтісніше маємо співробітничати з Росією. Хай це буде навіть 70 відсотків наших поставок, але це повинна бути не інтеграція, а звичайний акт купівлі-продажу.

— Існує думка, що коли б Україна утрималася від підписання цієї Угоди, то це призвело б до значних ускладнень з іншими республіками. Насамперед з Росією.

— Звичайно, протистояти Росії одноосібно досить важко, тому я пропонував і сьогодні пропоную керівникам нашої держави подумати про створення асоціації держав Балто-Чорноморської смуги. Таким чином, ми об'єднали б зусилля Прибалтійських держав, Білорусі, України, а також Польщі, Чехо-Словаччини, Угорщини та інших, оскільки це держави одного рівня і по території досить збігаються. Таке вирішення питання дало б нам можливість скоріше піднести стандарти нашого життя, а також забезпечило б можливість відстоювати інтереси як перед Західною Європою, так і перед Росією. Адже Україна є воротами для Росії в Європу і на Близький Схід. Так само, як для Європи є воротами в Азію. І нам не байдуже, хто буде відчиняти ці ворота. Чи сама Україна, чи це робитиме за неї Росія.

Для того, щоб зміцнити оцю співдружність Балто-Чорноморської смуги, я виходжу з ініціативою побудови транснаціональної траси — Прибалтика чи навіть Скандинавія — "Україна — Близький Схід. Тобто я закликаю відродити ідею наших пращурів — ідею дороги з варягів у греки. Все це сприятиме формуванню ще однієї світової осі від Скандинавії через Україну до Близького Сходу, бо сьогодні існує лише вісь Москва—Західна Європа. Врахувавши ж той факт, що Північна Європа одержить прямий шлях до Азії, а Азія — до Європи, слід гадати, що сторони будуть зацікавлені в цьому проекті.

— І, повертаючись до СНД, якими вам бачаться його перспективи з точки зору наших інтересів?

— Думаю, що він умре. Але я б не хотів, щоб ми йшли такою стежкою. Сьогодні потрібно чітко зорієнтувати народ в одному напрямі, до єдиної волі, а ця Угода знову штовхає нас на шлях невизначеності. Тому час уже чітко сказати, що наші інтереси такі-то, вектор нашої політики такий-то і що ми стабільно будемо відстоювати обраний шлях.

Ось з огляду на ці чинники я розцінював би Угоду як політичний маневр, а з другого боку, — як небезпечний для України, бо ставить її в якусь проміжну ситуацію. Крім того, небезпека криється в тому, що цим актом ми втягуємося в Євроазіатське сполучення, бо коли навіть відкинути республіки Середньої Азії, то й сама Росія є Євроазіатською державою. Коли ж і далі говорити мовою інтересів, то ми не можемо не враховувати той факт, що Росія сьогодні, по суті, не визначилася повністю і її розподіл продовжуватиметься, можливо, з певними катаклізмами, а ми змушені будемо за цю нестабільність розплачуватися. Тому з огляду на такі речі я розцінюю Угоду як негативну.

— Тобто як би тактика не завадила нашій стратегії? Тим більше, що маємо гіркий історичний досвід.

— Так, спочатку треба побудувати власний дім, а потім, звернувшись до досвіду таллінських нарад і вивівши їх на рівень глав держав, можна було б узгоджувати конкретні питання, виробляти спільні проекти тощо. Саме така форма уможливлювала б виживання молодих незалежних держав та дозволила б визначати свої інтереси в світі і захищати їх.

Вів розмову Сергій ЛАВРЕНЮК, спеціальний кореспондент «Голосу України».

ПОТРІБНА РЕАЛЬНА ДЕРЖАВНІСТЬ

ПОДІЛИТИСЯ СВОЇМИ ДУМКАМИ ПРО СПІВДРУЖНІСТЬ НЕЗАЛЕЖНИХ ДЕРЖАВ РЕДАКЦІЯ ПОПРОСИЛА ЗАСТУПНИКА ГОЛОВИ РУХУ ОЛЕКСАНДРА ЛАВРИНОВИЧА

— Існують різні думки щодо Угоди про співдружність незалежних Держав. Одні вважають її кроком до нового союзу. Інші — що це спроба побудувати відносини між державами колишнього СРСР на нормальній цивілізованій основі. А що ви думаєте з цього приводу?

— Розглядаючи Угоду, треба враховувати існуючі реалії. У світі все ще існує Союз Радянських Соціалістичних Республік як суб'єкт міжнародного права. На сьогодні всередині його немає механізмів керування, але є по кордонах війська, які їх охороняють — це геополітична реальність. Крім того, існують потужні збройні сили, які ще до сьогодні керуються з одного центру. Існує й багато інших інституцій, які визначають державність суб'єкта міжнародних відносин. Усі вони сьогодні ще притаманні тому, що ми називаємо «колишній Радянський Союз».

Референдум 1 грудня підтвердив Акт проголошення незалежності України. З погляду права Україна декларативно стала незалежною державою. Але держава лише тоді стає державою, коли вона повністю контролює свою територію, свої кордони, внутрішню політику тощо. А для цього потрібні відповідні державні інституції, законодавча база, потрібні реальні важелі влади. Потрібне й існування інституцій громадянського суспільства, які були б запорукою від можливого повернення до тоталітаризму. Всього цього в Україні ще не існує.

Тому найперше, що треба зробити — це подбати про будівництво інституцій державності. А для цього потрібно враховувати і внутрішні, і зовнішні чинники. Найголовніше — це мати механізми захисту своєї території. Далі — треба створити механізми захисту своєї економіки. І, нарешті, — механізми захисту своїх громадян. Усі ці питання неможливо вирішити, якщо ігнорувати наявність колишньої великої імперської держави, розвиток подій у її частинах.

Весь світ турбує ядерна зброя, розташована на території України. Знайдений варіант політичного контролю над тією частиною ядерної зброї, яка розташована у нас, безпосередньо керівництва нею і розробка механізмів її ліквідації — це оптимальніший варіант.

— З Москви, з Росії лунають голоси про те, що необхідно запровадити президентську посаду, створити якісь центральні структури, чи не буде співдружність новою державою?

— Я думаю, це чергова пропагандистська кампанія з формуванням громадської думки, яка ігнорує існуючі документи. А в документі, ратифікованому Верховною Радою України, немає жодної згадки про те, що ця співдружність може бути суб'єктом міжнародного права. Можливо, це певний недолік, що немає окремої статті, де б ішлося про зворотне, тобто про те, що вона не може бути в принципі суб'єктом міжнародного права. Можливо, це треба було б записати, щоб не виникало ні в кого ніяких підозр. Ні про якого президента навіть теоретично мова йти не може, бо сказано тільки про наявність окремих координуючих органів, для консультацій з окремих конкретних питань.

— А як щодо спільної грошової одиниці? Чи не стане «дерев'яний» карбованець тим важелем, за допомогою якого керуватимуть Україною?

— По-перше, слід уточнити, що в Угоді про співдружність незалежних Держав немає взагалі ніякої згадки стосовно грошової одиниці. Є окрема економічна заява, підписана Прем'єрами. Там говориться, що буде скоординована політика з упровадження власної грошової одиниці. В тому, що власна грошова одиниця в Україні буде впроваджена, немає ніякого сумніву. В цьому напрямі працюють відповідні урядові структури і, наскільки мені відомо, ніхто не відмовлявся від того. Але ця скоординована політика — позитивний момент.

Сергій ДРАЧУК, Рух-прес — спеціально для «Голосу України».

Комерційні виставки закордонних та вітчизняних товарів.

Ми надаємо нашим клієнтам:

— виставочні зали загальною площею 1800 квадратних метрів;

— виставочне обладнання світового рівня;

— мінімальні розцінки для українських підприємців;

— консультації фахівців найвищої кваліфікації з маркетингу, консалтингу, економічного права;

— швидке і кваліфіковане укладення контрактів;

— бізнес-обслуговування, надання інформації про українські та зарубіжні фірми.

На наших виставках — якісні товари з Голландії, Угорщини, Чехії, Словаччини і Болгарії.

На виставці в «Українському бізнес-центрі» вам допоможуть гідно представити свою фірму і знайти вигідних партнерів.

Ви не знаєте, як просунути свою продукцію на ринок?

Ви починаєте нову справу і хочете спробувати свої можливості?

Ви шукаєте солідного партнера або вигідний контракт з іноземними фірмами?

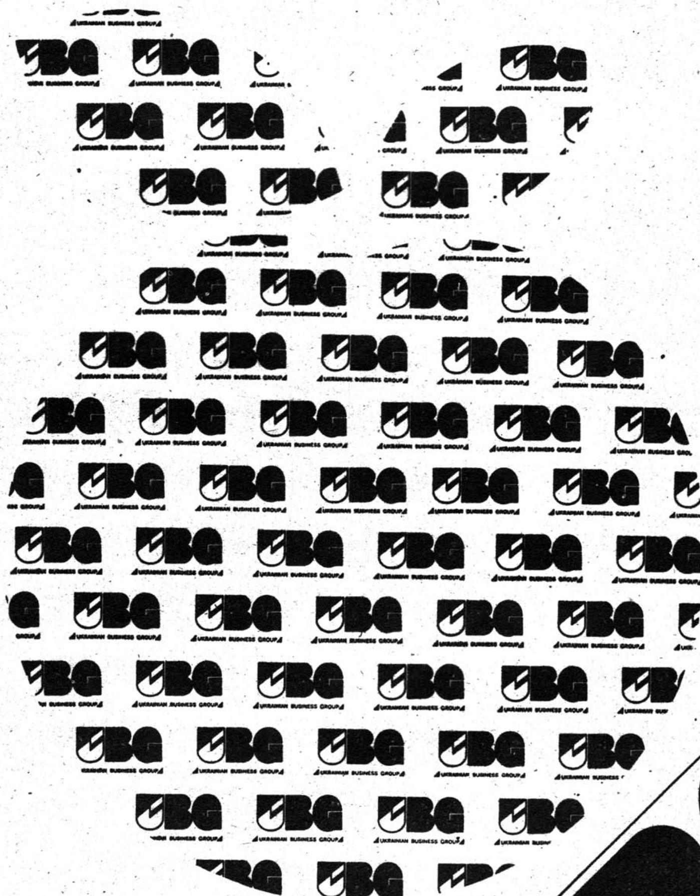
Вам потрібен лоцман-консультант у морі світового ринку?

Звертайтесь до «Українського бізнес-центру»

UBG — КОМЕРЦІЙНИЙ ЛОКОМОТИВ УКРАЇНСЬКИХ ФІРМ!

У нас з 1 червня діє постійна виставка-продаж товарів народного споживання, технологічного устаткування, новітніх технологій європейських, американських та південно-східних фірм.

На вас чекають вигідні контракти за цінами нижче світових.

РЕКЛАМНИЙ ВІДДІЛ UBG ПРИЙМАЄ ЗАМОВЛЕННЯ НА ДІЛОВУ РЕКЛАМУ ВІД СОЛІДНИХ ЗАРУБІЖНИХ І ВІТЧИЗНЯНИХ ФІРМ.

ВЕЛИКИМ ЗАМОВНИКАМ І ПОСТІЙНИМ КЛІЄНТАМ НАДАЄТЬСЯ ЗНИЖКА АБО ДОДАТКОВІ ПОСЛУГИ РЕКЛАМНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ХАРАКТЕРУ.

Наша адреса:

252156, м. Київ, вул. Кіото, 19 (Торгово-економічний інститут).

Телефон: 544-60-31.

Телефакс: (044) 544-39-74.

На сімейну раду

«АБО РОБОТА, АБО СІМ'Я»

Я типова радянська жінка: без служби в своїй «конторі» не уявляю життя. Дещо іншої думки про моє «призначення на цій землі» чоловік. Він вважає, що я маю займатися виключно домівкою, вихованням дітей і, звичайно, ним. Причому, його патріархальний диктат зростає з кожним днем: я вже боюсь оцих побачень за вечерею, коли починається знайома «пісня». Зрозумійте, я зовсім не ухиляюся від домашніх справ чи від догляду за своїми дітьми. Боронь Боже. Звичайно, я не зразкова господиня, бо часу в мене справді дуже мало. Але й покинути роботу також не можу.

Коли ми одружувалися, і мови не було, що я «перекваліфікуюся» на домогосподарку. Навпаки, чоловік так жваво цікавився моїми службовими справами, радів успіхам, переживав за невдачі. І ось, через десять років, маєш...

Я у розпачі. Щасливе сімейне життя, якому по-доброму заздрили всі наші знайомі та приятелі, розвалюється на очах. Втім, вони ще й далі заздрять, бо не знають правди. Я не з тих, хто ділиться з приятелькою кожною сімейною сваркою. Та й він у цьому відношенні — «партизан».

— Або робота, або сім'я! — почула я вчора ультиматум. Звичайно, я б «поступилася принципами» — заради благополуччя своїх діток. Але не впевнена, чи будуть вони поважати таку «поступливу» маму — з хронічним поганим настроєм від того, що довелося «наступити на горло власній пісні».

І на закінчення: я дуже люблю свого чоловіка.

Ю. В.

Київ.

ЮРКО ОБРАЗИВСЯ, І Я ГОТОВИЙ «ЗДАТИСЯ»

Я штурхонув свого десятилітнього сина при його однокласниках: він одержав «трійку» з географії. (Це мене дуже розізлило, бо я сам географ). Воно ж, мале, не прийшло після уроків додому. Знайшли його пізно вночі на вокзалі. Тепер Юрко зі мною не розмовляє. Майже не їсть, зблід, погано спить. Дружина плаче, каже, що я своїми «дурними методами» знущаюся з дитини. Мене й самого бере жаль, але ж я батько. І повинен виховувати сина в суворих правилах. Як тепер порозумітися з Юрком, сам не знаю. Він нагадує загнану тваринку, і я готовий «здатися». Тільки хочу це зробити з гідністю. Як саме — може, хтось підкаже?

В. П.

Тернопіль.

Від редакції. Нагадуємо, шановні читачі, автори подібних листів чекають на ваші поради. Серед вас є багато досвідчених, тонких спеціалістів з родинної справи — не залишіться байдужими.

Рубрику веде Людмила КОХАНЕЦЬ, спеціальний кореспондент «Голосу України».
Фото Андрія КОТЛЯРЧУКА.

РИЗИКУЮЧИ ЖИТТЯМ

Як українська сім'я Бодуляків урятувала від смерті єврейську родину

ІШОВ другий рік фашистської окупації. Єврейській родині Ремерів пощастило в перші місяці масового знищення євреїв гестапівцями сховатися від катів у лісах. І тепер Ремери пересувались з місця на місце в холоді та голоді. Бо не завжди вдавалося крадькома пробратися до садиби когось із знайомих селян-українців, щоб роздобути харчів на кілька днів — по селах нишпорили поліцаї, фашистські прислужники.

Отак знесилені до краю Гершин Ремер, його дружина Іта та малолітні Зейда і Нута однієї ночі допленталися до обійстя Василя Юрійовича Бодуляка, що було розташоване між густими гаями та перелісками на присілку Борисівці села Стопчатова Косівського району. У хаті вже спали. Старий Ремер несміливо постукав у вікно раз, другий. На запитання господаря: «Хто там?» Ремер ледь чутно вимовив: «Пане Бодуляк, впустіть до хати».

Василь Юрійович засвітив каганця, відчинив двері й до господи увійшли нужденні люди, від погляду на яких у Бодуляка стиснулося серце. До війни він знав Ремерів, як і багатьох місцевих євреїв, з якими був у добрих стосунках, і тепер, побачивши їх такими злиденними, не знав, що й робити. В поспіху поклав на стіл півбуханця житнього хліба та поставив кухоль молока й запросив нічних гостей повечеряти. А далі вони розповіли господарям (тут вже прокинулися й дружина Бодуляка і підліток син) про свої кількамісячні поневіряння в постійному страху та небезпеці й попросили притулку, на який майже не надіялися, бо знали, що за допомогу євреям фашисти розстрілювали кожного. Але, як каже народне прислів'я, «той, хто тоне, за соломинку хапається». Так і виснажені вкрай люди леліяли останню надію на порятунок.

Бодуляк подумав хвилину, а далі запитав у дружини: «То як, Насте?!».

Господиня, на очі якої набігли сльози, відповіла: «Що Бог дасть, те й буде. Не дамо людей на погибель». А саму при думці, що може статися з її сім'єю, якщо про це довідалися б фашисти, аж морозом вдарило. Та жінка пересилила це відчуття, й обоє з чоловіком подалися до стайні. Там вони до ранку наспіх викопали криївку. В. Ю. Бодуляк постелив на дно кілька дощок, шар сухої соломи, прикрив її рядниною, й перед світанком сюди вмістилася єврейська сім'я. Нове помешкання прикрили дощатим віком, наверх якого нагребли вибраних з ясел недоїдків сіна та соломи. Лише в кутку біля стінки залишили невелику щілину для повітря, яку теж прикрили соломою.

Отак у тісноті коротали день за днем Ремери. Якщо старші переносили це легше, то дітям було важко. Бо ж лежати у тісноті дні за днями — це мука. Але вона була кращою за смерть, що чатувала на них, бо в серці почала теплитися надія, що доля змилосердиться до них.

Із цього схову Бодуляки випускали їх лише вночі, коли приносили їсти, а перед ранком вони знову ховалися в криївку.

Харчів у господарів було небагато, але ділилися чим мали. Виручала картопля, кукурудза, квасоля, горох, які вирощували на власному городі. Влітку перепадало по яйцеві, бо курей мали небагато, а також давали дітям сир та козяче молоко.

Через кілька місяців захворів. Гершин Ремер. Лікували його всяким зіллям, та не допомогло. Поплакали всі разом і темної ночі викопали на обійсті під пагорбом яму, де й поховали бідолаху.

І знову для Ремерів потяглися темні, без сонячного світла дні, аж поки з нашої землі не прогнали фашистських загарбників. Якою ж то радістю для всіх було, коли одного дня десь біля полудня Василь Бодуляк вигріб з-під ясел сіно з соломою, й, піднявши віко, вимовив: «Вилізайте — погляньте на сонечко, бо вже нема фашистів».

Через два дні Іта Ремер та її сини розцілувалися зі своїми рятівниками, в яких пробули майже два роки, і подалися до Коломиї, а звідти, як казали, мали намір добратися до Чернівців. Довго від них Бодуляки не мали жодної звістки, турбувалися, що з ними сталося, аж у 1959 році Ремери дали про себе знати з Америки. Листувалися зрідка, бо в ті роки такі зв'язки з громадянами капіталістичних країн добра не віщували. Аж у період перебудови листування відновилося.

Минулого року Ремери запросили Бодуляків до себе в гості до Лос-Анджелеса. Василя Юрійовича вже не було в живих, дружина нездужала, тому їхній син Петро мусив залишатися на господарстві, отож у гості поїхав онук Василя Юрійовича Василь із сестрою Параскою та її чоловіком Михайлом.

Як рідних прийняли Ремери гостей з України. Не знали, на яке місце їх посадити, чим пригостити. Виділили для них зручні кімнати у власному красивому й просторому домі, проводили разом з ними дозвілля в кінотеатрах, театрах, музеях міста, знайомили їх з історичними та культурними пам'ятками Лос-Анджелеса. І слухати не хотіли про те, аби гості через тиждень-два поверталися додому, кажучи: «Ваші рідні врятували нас від загибелі, переховували два роки, що вартують нам усього життя. Тож хіба може отак швидко від нас поїхати?».

З гарними враженнями, чудовим настроєм поверталися додому діти і зять Бодуляків. Домовилися, що сини Гершина приїдуть до них погостювати і заберуть останки свого батька.

І ось цього літа до Бодуляків приїхали гості: син Гершина Нута із племінником (сином Зейди). Нута в зажурі ходив садом, згадував, як у страшні часи воєнного лихоліття він ще підлітком переховувався тут від фашистських катів. Жалкував, що не міг вклонитися до ніг за ласку, людяність господареві цього обійстя Василеві Юрійовичу Бодуляку, якого не застав у живих.

Я нагодився до оселі Бодуляків якраз у той час, коли Ремери вже від'їжджали додому, забираючи з собою у спеціальному цинковому ящику останки свого батька і діда, які насилу знайшли, перекопавши чималу ділянку поля. Бо ніякого надгробка тоді не поставили на те місце, а засіяли травою, аби часом фашисти не вгледіли, що земля в цьому місці копана.

Хвилюючим було прощання євреїв з українською родиною, яка врятувала їм життя, в усіх були сльози на очах. І подумалося, хоч би як старалися наші вороги очорнити нас, українців, перед цивілізованим світом, однак це їм не вдасться. Бо споконвіків українці були порядними, сердечними людьми, рятували від біди не тільки себе, а й усіх добрих людей, хто б вони були: євреї чи росіяни, поляки чи молдовани. Бо в жилах наших тече кров славетних предків, які завзято боролися за волю, віру, шанували добропорядність, людяність, заступалися за скривджених. Вчинок Бодуляків свідчить про те, що українці, борючись за волю, незалежність своєї Батьківщини, бажають добра іншим народам, хочуть жити з ними в мирі та злагоді.

Василь ПОЖОДЖУК, депутат Косівської районної Ради народних депутатів Івано-Франківської області.

Косів Івано-Франківської області.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради України

Головний редактор
Сергій ПРАВДЕНКО

Редколегія:

Анатолій ГОРЛОВ перший заступник головного редактора

Олександр БІЛИК заступник головного редактора

Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ член-кореспондент АН України

Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ оглядач, завідуючий відділом культури

Леонід САМОЙЛЕНКО заступник головного редактора

Борис СИДОРЕНКО заступник головного редактора

Анатолій СОЛОНСЬКИЙ редактор відділу кореспондентської мережі

Віталій СУДДЯ відповідальний секретар

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Черговий від редколегії — Володимир Краснодемський.

Чергові редактори — Володимир Олефіренко. Ігор Каблак.

Автори макета — Анатолій Мироничев, Євген Українець.

Випусковий — Леонід Клюско.

Оформлення — Володимир Кисельов.

Коректори: Тамара Баштанник, Наталія Власик, Людмила Морозова, Людмила Нєсєна, Антоніна Сильверстова, Любов Станачич, Людмила Терещук.

Верстальники: Тетяна Балюк, Ольга Яценко, Алла Будникова, Марія Солодюк, Сергій Скаженюк.

Лінотипісти: Наталія Позняк, Валентина Чичирко.

* * *

Комбінат друку видавництва «Радянська Україна» 252047. Київ 47. проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.

Тираж 160 900.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 0315246.

ТІЛЬКИ ВІН ТА ВОНА...

До відомого драматурга прийшов молодий письменник, приніс свою п'єсу.

— Який сюжет? — запитує драматург.
— Вона його кохає, а він...
— Кохає іншу?
— Ні, він кохає свою дружину...
— О, чудово! Це щось нове!

* * *

Донька хвалиться мамі:
— Мій коханець — надзвичайно інтелігентний хлопець!
— Нічого, донечко, — каже мати. — Це стерпиться... Головне — щоб не приходив додому п'яний...

* * *

— Хочу тобі похвалитися: став батьком!
— А як дружина?
— Вона ще не знає...

* * *

— Моя дружина дуже любить гроші... На минулому тижні попросила тисячу, у суботу — п'ятсот. А вчора знову сотню...
— І що ж вона робить з такими грішми?
— Не знаю... Жодного разу не дав їй і копійки.

* * *

— Де це ти була?
— Ходила до салону краси...
— І що, там було зачинено?

* * *

— Я все знаю! — каже чоловік. — Ти мені зраджуєш з якимось майстром спорту...
— Не перебільшуй! Двісті метрів за 28 секунд — хіба то майстер?